

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Diplomová práce

2015

Kateřina Bartošová

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Kateřina Bartošová

Smluvní právo autorské

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Křesťanová Veronika, Dr.

Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 31. 8. 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Kateřina Bartošová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce JUDr. Veronice Křesťanové, Dr. za podnětné připomínky a cenné rady při vedení této práce.

Obsah

Úvod	3
1 Prameny smluvního práva autorského	4
1.1 Mezinárodní prameny a prameny Evropské unie	4
1.2 Ústavní předpisy	7
1.3 Zákony	7
1.4 Podzákonné předpisy	8
2 Základní pojmy	9
2.1 Autorské právo a jeho specifika	9
2.2 Duševní vlastnictví	10
2.3 Nehmotné statky	10
2.4 Autor	11
2.5 Autorské dílo	12
3 Dopad OZ na smluvní právo autorské	14
3.1 Přímé dopady OZ na smluvní právo autorské	14
3.2 Nepřímé dopady OZ na smluvní právo autorské	16
4 Specifika převodu autorských práv	23
5 Licence	26
5.1 Pojem licence	26
5.2 Rozlišení licencí dle právotvorných skutečností	27
5.2.1 Licenční smlouva	28
5.2.2 Zákonná licence a volné užití díla	30
5.2.3 Nucená licence	32
5.3 Základní druhy licencí	33
5.3.1 Licence vs. licence k předmětům chráněným AutZ	33
5.3.2 Výhradní vs. nevýhradní licence	34
5.3.3 Licenční smlouvy individuální, kolektivní a hromadné	35
5.3.4 Licenční smlouva nakladatelská	36
5.4 Souhlas k výkonu práva duševního vlastnictví	38

6 Autorskoprávní licenční smlouva	39
6.1 Autorskoprávní licence jako druh právního vztahu	39
6.1.1 Subjekty	39
6.1.2 Předmět a účel	41
6.1.3 Obsah	43
6.2 Formální a obsahové náležitosti	46
6.2.1 Formální náležitosti	46
6.2.2 Obsahové náležitosti	49
6.3 Dispozice s autorskoprávní licencí	52
6.3.1 Podlicence	52
6.3.2 Postoupení licence	53
6.4 Zánik autorskoprávní licenční smlouvy	54
6.4.1 Výpověď	55
6.4.2 Odstoupení od licenční smlouvy	55
6.4.3 Zánik licence v souvislosti s právním nástupnictvím	59
7 Smlouva o dílo a oprávnění k jeho užití	60
8 Smlouvy v rámci kolektivní správy práv	65
8.1 Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s autorským právem	65
8.2 Smlouvy uzavírané v rámci kolektivní správy práv	67
8.2.1 Smlouvy uzavírané v rámci kolektivní správy práv s nositeli práv	67
8.2.2 Smlouvy uzavírané v rámci kolektivní správy práv s uživateli	67
9 Aplikace obecných smluvních typů OZ v oblasti autorského práva	70
Závěr	71
Seznam použitých zkratk	73
Seznam použité literatury a pramenů	74
Abstrakt	78
Abstract	79
Klíčová slova/Keywords	80

Úvod

Tématem této diplomové práce je smluvní právo autorské. Autorské právo spolu s právy s ním souvisejícími spadá do oblasti práva duševního vlastnictví, resp. práva k nehmotným statkům. Autorské právo je možno pojímat pouze ve vztahu k autorskému dílu nebo šířeji, a to včetně práv s autorským právem souvisejícím. Tato práce se zabývá zejména autorským právem v užším smyslu. K autorskému právu se váží mnohá specifika, která významným způsobem ovlivňují také smluvní vztahy, které v oblasti autorského práva vznikají. Tato práce má za cíl přiblížit nejvýznamnější smluvní vztahy vznikající v oblasti autorského práva, a to zejména v souvislosti s výkonem autorských majetkových práv.

Stěžejním právním předpisem v oblasti autorského práva je zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon. Tento zákon je speciálním zákonem vůči zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, jež je subsidiárním předpisem pro oblast celého soukromého práva. Jeho účinnost měla dopad více či méně na všechny oblasti soukromého práva, smluvní autorské právo nevyjímaje. Záměrem této práce je rovněž popsat konkrétní změny, které s sebou tento právní předpis přinesl ve vztahu ke smluvnímu autorskému právu.

Diplomová práce se skládá z devíti kapitol, úvodu a závěru. Na úvod je v první kapitole podán přehled nejvýznamnějších pramenů smluvního autorského práva. Druhá kapitola se zabývá autorským právem a jeho specifiky a rovněž vykládá některé základní pojmy. Třetí kapitola se zabývá dopady přijetí zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, na smluvní právo autorské. Čtvrtá kapitola je zaměřena na specifika převodu autorských práv. Těžištěm celé práce jsou kapitoly pět a šest pojednávající o licenční smlouvě. Další kapitoly sedm až devět se zabývají smlouvami uzavíranými v rámci kolektivní správy práv, smlouvou o dílo vzhledem k oprávnění k výkonu práva dílo užít a aplikací obecných smluvních typů zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v oblasti autorského práva.

Text je zpracován ke dni 31. 8. 2015.

1 Prameny smluvního práva autorského

Úvodem této práce považuji za vhodné podat stručný přehled o nejdůležitějších pramenech smluvního práva autorského. Pojem pramen práva je mnohoznačný. Ve formálním smyslu slova tento pojem vyjadřuje vnější formy právních norem. Jedná se o státem uznanou formu pramen práva, která dává v něm obsaženému pravidlu charakter práva. Souhrn těchto formálních pramenů tvoří právní řád. Základním a rozhodujícím pramenem práva ve formálním smyslu v České republice, stejně jako v ostatních zemích kontinentálního typu právní kultury, je právní předpis. Soustava všech právních předpisů je vystavena na hierarchickém principu,¹ kdy právní předpis vyšší právní síly je závazný pro předpis nižší právní síly, jež musí být s předpisem vyšší právní síly v souladu.

Součástí právního řádu ČR jsou kromě právních předpisů také ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy, k nimž dal souhlas Parlament (srov. čl. 10 a čl. 10a ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (zkráceně „Ústava“), a také nálezy Ústavního soudu, jež mají zrušující účinek vůči jiným právním předpisům nebo jejich jednotlivým ustanovením (srov. čl. 87 odst. 1 písm. a), b) Ústavy).

1.1 Mezinárodní prameny a prameny Evropské unie

Co se týče pramenů mezinárodního práva, přestože se některé mezinárodní smlouvy autorským právem zabývají, s ohledem na zásadu teritoriality tkví základ právní úpravy smluvního autorského práva v národní legislativě každého státu. Význam mezinárodního práva spočívá zejména v ochraně nabytých uživatelských oprávnění vůči třetím osobám v souvislosti s částečným překonáváním autorskoprávní teritoriality.² Mezinárodní prameny autorského práva spočívají v multilaterálních, příp. bilaterálních smlouvách, které jsou významné především pro autorskoprávní vztahy s mezinárodním prvkem.

Nejdůležitějšími mezinárodními autorskoprávními smlouvami, popř. úmluvami, jejichž signatářem je Česká republika, jsou níže uvedené. Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 8. 9. 1886 – Česká republika vázána

¹ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 5. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 308 s. Právníké učebnice (Aleš Čeněk), str. 69-70.

² TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 7.

zněním tzv. pařížské revize ze dne 11. 4. 1980. Smluvní státy jsou jejím prostřednictvím vázány zásadou autorskoprávní teritoriality, která znamená aplikaci práva toho státu, pro jehož území je ochrana uplatňována, a dále mají povinnost ochrany autorského práva na minimální úrovni. Další důležitou úmluvou je Všeobecná úmluva o právu autorském ze dne 6. 9. 1952, která je však významná pouze ve vztahu ke státům, které nejsou signatáři Bernské úmluvy. Její význam spočívá zejména v zakotvení tzv. copyrightové doložky, která zajišťuje ochranu autorů ze států s neformální ochranou i ve smluvních státech s formální ochranou. Dalšími významnými úmluvami jsou: Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních organizací, uzavřená v Římě dne 26. 10. 1961, Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, sjednaná v rámci Dohody o zřízení Světové obchodní organizace dne 15. dubna 1994 v Marrákeši, Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o právu autorském (Ženeva 1996), Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech (Ženeva 1996). V tomto výčtu nelze opomenout také tzv. internetové smlouvy z roku 1996, tj. Smlouva WIPO o právu autorském, Smlouva WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech.^{3,4}

Pokud jde o právo Evropské unie, je možné je členit na právo primární a na právo sekundární. Právo primární představují zakládající smlouvy, Listina základních práv Evropské unie a rovněž smlouvy o přistoupení k Evropské unii uzavřené s členskými státy. V primárním právu je možné nalézt základ pro ochranu práva duševního vlastnictví v Evropské unii, a to v čl. 118 Smlouvy o fungování Evropské unie a čl. 17 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie. Pro oblast autorského práva je však stěžejní právo sekundární, a to zejména směrnice, které jsou členské státy povinny implementovat do svých vnitrostátních předpisů. Pro oblast autorského práva jsou podstatné zejména tyto směrnice: Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října

³ Členství ČR v nejvýznamnějších autorskoprávních smlouvách a úmluvách. *Ministerstvo kultury ČR*. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=359> (cit. dne 18. 8. 2015)

⁴ Film z hlediska autorského práva – otázky a odpovědi. Bc. Jiří Hrabánek. *epravo.cz*. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/film-z-hlediska-autorskeho-prava-otazky-a-odpovedi-55613.html> (cit. dne 18. 8. 2015)

2012 o některých povolených způsobech užití osiřelých děl, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/77/EU ze dne 27. září 2011, kterou se mění směrnice 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících, Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (kodifikované znění směrnice 91/520/EHS), Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem (kodifikované znění směrnice 92/100/EHS), Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících (kodifikované znění směrnice 93/98/EHS), Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES o vymáhání práv duševního vlastnictví.⁵

Pro oblast autorského práva jsou významná také evropská nařízení, kterými jsou: nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I), nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1383/2003.

⁵Směrnice EU o autorském právu a právech souvisejících s právem autorským. *Ministerstvo kultury ČR*. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/autorske-pravo/evropska-unie-a-autorske-pravo/smernice-eu-o-autorskem-pravu-a-pravech-souvisejicich-s-pravem-autorskym-221466/> (cit. dne 18. 8. 2015)

1.2 Ústavní předpisy

Ústava je právním předpisem nejvyšší právní síly a je základem a východiskem pro celý právní řád. Již výše byl zmíněn čl. 10 Ústavy, dle kterého jsou součástí právního řádu všechny „vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána.“ Tento článek rovněž stanoví aplikační přednost mezinárodních smluv v případě jejich rozporu se zákonem.

Pro oblast smluvního práva jsou východiskem čl. 2 odst. 4 Ústavy a čl. 2 odst. 3 usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky (zkráceně „**Listina**“), jež zakotvují tzv. zásadu legální licence. Právě tyto dva články jsou základem pro princip smluvní svobody a autonomie vůle.

Pro oblast autorského práva jsou významné čl. 11 a čl. 34 Listiny. Čl. 11 odst. 1 Listiny zakotvuje ústavní právo každého vlastnit majetek, a to jak hmotný, tak nehmotný. Čl. 34 odst. 1 Listiny zaručuje pro všechna práva k výsledkům tvůrčí činnosti zákonnou ochranu.

1.3 Zákony

Nejvýznamnějším zákonem v oblasti smluvního práva autorského je zákon č. 89/2012 Sb., **občanský zákoník** (zkráceně „**OZ**“). OZ je obecným právním předpisem v oblasti soukromého práva, jež obsahuje obecnou úpravu občanskoprávních vztahů.⁶ OZ přináší kromě jiného sjednocení smluvní práva a odstranění dvoukolejnosti závazkového práva obchodního a neobchodního. Tím byla zároveň odstraněna duplicitní úprava mnoha jednotlivých smluvních typů a rovněž také obecných ustanovení vztahujících se k závazkovému právu.⁷ O konkrétních důsledcích přijetí OZ v oblasti smluvního autorského práva bude pojednáno v kapitole níže.

Naopak povahu speciálního zákona má zákon č. 121/2000 Sb., **autorský zákon** (zkráceně „**AutZ**“), který je i přes sjednocující charakter OZ i nadále významný pro závazkové vztahy, jejichž předmětem je autorské dílo či jiný předmět chráněný AutZ. AutZ je ve vztahu speciality k OZ, což znamená, že právní úprava AutZ má přednost

⁶ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2006, VIII, 196 s. Právo pro denní praxi, str. 19.

⁷ Smluvní právo: Koncepční změny. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti ČR. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/smluvni-pravo/koncepcni-zmeny> (cit. dne 31.7.2015)

před obecnou právní úpravou obsaženou v OZ. OZ je tedy vůči AutZ v poměru subsidiarity a jeho právní úprava doplňuje právní úpravu speciální ve smyslu ustanovení § 9 odst. 2 OZ, který stanoví, že *soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy.*

S ohledem na časovou působnost zákonů a s tím souvisejícího zákazu retroaktivity nelze vyloučit, že se v některých případech budou práva a povinnosti řídit zákony, které přestože již pozbyly účinnosti, je nutné aplikovat, jestliže byly účinné v době vzniku právního vztahu. Zde mám na mysli například zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých, který byl zrušen účinností AutZ, a dále zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (zkráceně „**ObčZ**“) a zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (zkráceně „**ObchZ**“), které byly zrušeny účinností OZ. Toto se vztahuje i na zrušená ustanovení § 46 a násl. AutZ.

1.4 Podzákoné předpisy

Co se týče podzákoných předpisů, pro oblast smluvního práva autorského má význam pouze vyhláška Ministerstva kultury č. 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn.

2 Základní pojmy

Cílem této kapitoly je objasnit základní pojmy z oblasti práva duševního vlastnictví, jejichž znalost je nezbytná nejen pro porozumění této práci, nýbrž pro porozumění autorskému smluvnímu právu jako celku. V první podkapitole je rovněž poukázáno na některá specifika autorského práva vyplývající z jeho podstaty.

2.1 Autorské právo a jeho specifika

Autorské právo je jednou z oblastí soukromého práva, které je pojímáno jako součást práva duševního vlastnictví, resp. práva k nehmotným statkům. Autorské právo je možno vnímat ve dvojitým smyslu, a to ve smyslu objektivním a subjektivním. Zatímco *„autorským právem v objektivním smyslu se rozumí soubor právních norem, které upravují vztahy vznikající při vytváření a společenském uplatnění autorských děl, autorským právem v subjektivním smyslu se rozumí daná konkrétní práva (oprávnění), jež náleží autorovi k dílu, které svou duševní činností vytvořil.“*⁸ Kromě uvedeného úzkého vymezení autorského práva, je autorské právo možno pojímat širěji, tj. včetně práv s autorským právem souvisejícím. Bude-li v této práci použito výrazu autorského práva, bude jím vždy míněno autorské právo v užším smyslu.

Autorským právem v objektivním smyslu jsou tedy prameny právní úpravy, o kterýchžto bylo pojednáno v předchozí kapitole. Obsahem autorského práva v subjektivním smyslu jsou výlučná osobnostní a majetková práva. Osobnostní práva jsou autorským zákonem taxativně vymezená práva nemajetkové povahy, která jsou úzce spjata s osobou autora a jež smrtí autora zanikají. V případě majetkových práv se jedná o výlučné právo autora dílo užít některým ze způsobů, které stanoví AutZ (viz § 12 AutZ). Jde o výlučné právo autora s dílem nakládat, které v případě smrti autora přechází na jeho právní nástupce.⁹ Zatímco osobnostní práva sledují především osobní autorovy zájmy vyplývající z jeho osobního pouta k autorskému dílu, výlučná majetková práva umožňují autorovi zhodnotit jeho dílo.¹⁰

⁸ ŠVESTKA, Jirí a DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 157-159, 163.

⁹ TELEČ, I. a TŮMA, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2007, str. 6, 146, 165.

¹⁰ TŮMA, Pavel: *K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv*. Bulletin advokacie č. 4/2012, str. 65.

Současná právní úprava autorského práva vychází z tzv. *kontinentálního quasi-dualistického pojetí*,¹¹ a stojí tak na pomyslném pomezí mezi monistickou a dualistickou koncepcí, jejíž prvky převažují. Dle této quasi-dualistické koncepce jsou osobnostní práva základem práva autorského a práva majetková jsou pouze jakýmsi důsledkem osobnostně-právní ochrany. Je zde zřejmá inspirace francouzskou dualistickou koncepcí, kterou však AutZ nepřebírá ve všech směrech. Patrná je však zejména v tom, že obsah subjektivního autorského práva netvoří jeden abstraktní celek, nýbrž je složen ze skupiny osobnostních a majetkových autorských práv, které jsou od sebe odděleny. Na druhou stranu jsou zde patrné i prvky monistické koncepce, které se projevují například v legálním zákazu převoditelnosti majetkových autorských práv *inter vivos*.¹²

2.2 Duševní vlastnictví

Světová deklarace o duševním vlastnictví definuje pojem duševní vlastnictví jako „*jakékoli vlastnictví, které se na základě obecného souhlasu považuje jak za duševní svou povahou, tak i zasluhující ochrany, nikoli však pouze, vědeckých a technických vynálezů, literárních nebo uměleckých výtvorů, ochranných známek a identifikátorů, průmyslových vzorů, a zeměpisných označení.*“¹³ Obecně je možné za duševní vlastnictví pokládat vše, co je „*nehmotným soukromoprávním předmětem, ať už se jedná o nehmotnou věc v právním smyslu, anebo o právní předmět jiný, a zároveň, co je oddělitelné od osoby a samo o sobě není právem.*“ Z výše uvedeného je zřejmé, že duševní vlastnictví má majetkovou povahu, třebaže se jedná o majetek nehmotný.¹⁴

2.3 Nehmotné statky

Nehmotné statky jsou širší kategorií než duševní vlastnictví. Nehmotnými statky se rozumí celá oblast zahrnující kromě práv duševního vlastnictví také nehmotné statky osobnostní povahy, které nelze zahrnout pod pojem duševního vlastnictví s ohledem na

¹¹ TELEČ, I.: *Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva*. Bulletin advokacie, 2001, č. 2-3, str. 41.

¹² TŮMA, Pavel: *K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv*. Bulletin advokacie č. 4/2012, str. 65.

¹³ Světová deklarace o duševním vlastnictví: (WIPO/OMPI). *Ministerstvo kultury ČR*. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=394> (cit. dne 22.8.2015)

¹⁴ TELEČ, Ivo a TŮMA, Pavel. *Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku*. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str.78.

jeho majetkovou povahu.¹⁵ Pro nehmotné statky je charakteristická jejich samostatná duševní povaha, jež je nezávislá na existenci hmotného substrátu, prostřednictvím něhož je vyjádřena. Nehmotné statky jsou nespotebitelné a nezničitelné, jelikož práva k nim trvají i v případě, je-li hmotný substrát, na němž jsou zachyceny, zničen či opotřebován.

Dalším charakteristickým znakem je způsobilost nehmotného statku být současně na několika místech, což představuje možnost, aby byl najednou či následně vnímán a užíván neomezeným počtem subjektů, a to bez jakékoli újmy na své podstatě, jelikož jeho hodnota se tímto neomezeným počtem užití nikterak nesnižuje ani neopotrebovává.¹⁶

Práva k nehmotným statkům tvoří celý systém a lze je dělit dle několika kritérií. Základním rozdělením se nehmotné statky dělí do čtyř základních skupin, kterými jsou: všeobecná osobnostní práva (jejichž předmětem je přímo osobnost člověka), práva k výsledkům tvůrčí činnosti (tedy takové činnosti, která vede ke vzniku nových hodnot), práva k výkonům netvůrčí povahy (tj. zejména práva výrobce zvukového záznamu, výrobce zvukově-obrazového záznamu, rozhlasového nebo televizního vysílatele k jeho původnímu vysílání), právo na označení (tj. právo k obchodní firmě, ochranné známce či právo na označení původu výrobku).¹⁷

2.4 Autor

Autorem je dle ustanovení § 5 odst. 1 AutZ „osoba, která dílo vytvořila.“ Toto ustanovení vychází se ze zásady pravdivosti, dle které může být autorem pouze osoba, která vlastní tvůrčí činností dílo vytvořila. Z tohoto vyplývá, že autorem může být pouze fyzická osoba, jelikož právnická osoba takovou schopnost postrádá.¹⁸ Může jím být tedy jakákoliv fyzická osoba, přičemž pro vznik autorství k dílu není podstatné, zdali je či není svéprávná.¹⁹ Ustanovení § 5 odst. 2 AutZ dále stanoví, že autorem díla

¹⁵ ŠVESTKA, Jiří a DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 162.

¹⁶ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2006, VIII, 196 s. Právo pro denní praxi, str. 10.

¹⁷ KNAP, K. – OPLTOVÁ, M. – KRÍŽ, J. – RŮŽIČKA, M.: *Práva k nehmotným statkům*. Praha: CODEX, 1994, str. 21-22.

¹⁸ ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 165.

¹⁹ ŠPINDLER, Karel. *Výkladový slovník z oblasti průmyslového a duševního vlastnictví*. Vyd. 1. Praha: LexisNexis CZ, 2007, 94 s. Slovníky LexisNexis., str. 7.

souborného je „fyzická osoba, která je tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala.“ Co se týče určení autorství, je v ustavení § 6 AutZ stanovena vyvratitelná zákonná domněnka autorství, dle které je autorem „fyzická osoba, jejíž pravé jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle, nebo je u díla uvedeno v rejstříku předmětů ochrany vedeným příslušným kolektivním správcem.“ Z výše uvedených ustanovení vyplývá, že autorství je založeno na objektivní skutečnosti, tedy že toto právo vzniká autorovi již okamžikem vytvoření díla, tj. okamžikem jeho faktického vzniku.²⁰ Autor tedy nemusí pro vznik jeho autorského práva k dílu činit žádné formální kroky.²¹

2.5 Autorské dílo

„Dílem autorským je třeba rozumět takové dílo, které je právem toho kterého státu považováno za předmět autorského práva, tj. dílo, jehož právní status vyjímá zákonodárce z režimu obecné právní úpravy a podřizuje jej režimu úpravy speciální – autorskoprávní.“²² Ustanovení § 2 odst. 1 AutZ definuje autorské dílo jako „dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.“ Tato definice vymezuje znaky, jejichž kumulativní splnění naplňuje obsah pojmu autorského díla. Prvním znakem je nutnost ztvárnění autorského díla způsobem, který umožňuje, aby bylo objektivně vnímáno jako dílo literární, umělecké nebo vědecké. Jedná se tedy o jakýsi minimální stupeň hodnoty, jež musí dílo dosahovat.²³ Dalším znakem je, že autorské dílo musí vzniknout tvůrčí činností autora. Tím je míněno, že takové dílo je výsledkem tvůrčí fantazie a jako takové je jedinečné. Dílo je úzce spjato s osobností autora, ze které v podstatě vychází.²⁴ Dílo nemusí být vytvořeno nutně činností pouze jedné osoby, ale může být vytvořeno také společnou tvůrčí činností více osob, tj. spoluautorů. Činnost autorů nemusí probíhat současně, avšak je nutné, aby činnost každého ze spoluautorů proběhla ještě před dokončením díla, a to zejména s ohledem na

²⁰ ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 165.

²¹ ČADA, Karel. *Chránit / nechránit, to je otázka: výsledky výzkumu a vývoje, jejich ochrana a komercializace*. 1. vyd. Plzeň: Alevia, 2014, str. 131.

²² ČÍŽKOVSKÁ, V. Dílo jako předmět ochrany autorského práva. In: *Aktuální otázky práva autorského, ráv průmyslových a práva soutěžního*. Sbor. Praha, 1972, str. 24.

²³ KNAP, K. *Autorský zákon a předpisy souvisící*. Čtvrté podstatně přepracované vydání. Praha: Linde, 1993, str. 35.

²⁴ Tamtéž, str. 34.

to, že v případě dodatečné tvůrčí činnosti by se jednalo o zpracování (viz § 2 odst. 4 AutZ) nebo o samostatné autorské dílo, které může být s původním dílem pouze mechanicky pojeno.²⁵ Dalším požadavkem je vyjádření díla v objektivně vnímatelné podobě, což znamená nutnost vyjádření díla určitými výrazovými prostředky, jejichž prostřednictvím je autorova představa zprostředkována smyslovému vnímání třetích osob. „*Tímto vyjádřením se dílo stává samostatným, na tvůrci nezávislým, objektivně seznatelným a nabývá objektivní existence.*“²⁶ Z definice autorského zákona však nevyplývá, že by autorské dílo muselo být nějakým způsobem vyloženě zhmotněno. Důležité je, aby autorova myšlenka byla projevena způsobem, jenž umožní vnímat dílo dalším osobám, a to třeba jen dočasně.²⁷ Objektivní vyjádření díla je předpokladem pro ochranu, jež AutZ poskytuje autorským dílům.²⁸

²⁵ Důvodová zpráva k autorskému zákonu. *Copyright partners*. Dostupné z: http://www.autorskaprava.cz/duvodova_zprava_az.htm (cit. dne 10. 7. 2015)

²⁶ SCHEINPFLUG, K. *Dílo jako objekt původcovského a vlastnického práva*. Právník, 1948, č. 2/3, str. 63-64.

²⁷ Např. TELEČEK, I. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 1994, str. 81-87; ČÍŽKOVSKÁ, V. Dílo jako předmět autorského práva In: *Aktuální otázky práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního*. Sbor. Praha, 1972, str. 27.

²⁸ SCHEINPFLUG, K. *Dílo jako objekt původcovského a vlastnického práva*. Právník, 1948, č. 2/3, str. 63-64.

3 Dopad OZ na smluvní právo autorské

Přijetí OZ by se s jistou mírou nadsázky dalo považovat za revoluci v soukromém právu. Změny, které s sebou OZ přinesl, jsou různorodé a jeho účinnost má dopad více či méně také na oblast smluvního práva autorského. Tyto dopady lze rozdělit na přímé a nepřímé.²⁹

3.1 Přímé dopady OZ na smluvní právo autorské

Přímo byla přijetím OZ dotčena například úprava **licenční smlouvy**. Nová právní úprava OZ sjednotila předchozí zvláštní právní úpravy licenčních smluv, jež byly obsaženy jednak v AutZ, kterýžto upravoval licenci k předmětům chráněným AutZ, a jednak v ObchZ, jehož právní úprava se vztahovala pouze na licence k předmětům průmyslového vlastnictví. S účinností OZ je obecná právní úprava licenční smlouvy systematicky zařazena v OZ jako typ relativních majetkových práv, a to v ustanovení § 2358 a násl. se specifikami pro licenční smlouvu týkající se předmětů chráněných AutZ.³⁰ V důvodové zprávě je pak k nové právní úpravě licenční smlouvy uvedeno, že *nová právní úprava sleduje především naplnění systematického hlediska, platnou právní úpravu v obou speciálních zákonech přejímá, aniž ji podstatně mění.*³¹ S ohledem na to, že nová právní úprava licenční smlouvy v OZ prakticky odráží předchozí právní úpravu licenční smlouvy obsaženou v AutZ, nedochází ve vztahu k licenci k předmětům chráněným AutZ k významným změnám.³²

Dalším přímým dopadem OZ je nová právní úprava **smlouvy o dílo s nehmotným výsledkem**, jejíž úprava v českém právu chyběla. Smlouva o dílo s nehmotným výsledkem je podtypem obecné smlouvy o dílo, který je upraven v ustanovení § 2631 až § 2635 OZ, a to ve speciálním oddíle v rámci úpravy obecné smlouvy o dílo. Také v tomto případě došlo účinností OZ ke sjednocení předchozí právní úpravy smlouvy o dílo, která byla do účinnosti OZ obsažena jednak v ObčZ a

²⁹ BOHÁČEK, M. Obecné otázky nového občanského zákoníku z hlediska práv k duševnímu vlastnictví. In: JAKL, Lad., ed. *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 14.

³⁰ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, XXV, 2046 s. Velké komentáře, str. 598.

³¹ ELIÁŠ, K. a kol., *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, str. 893.

³² ANDRUŠKO, A. Práva k duševnímu vlastnictví ve světle nového občanského zákoníku. In: Jan Kříž a kol., ed. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. UK v Praze, Právnická fakulta, 2013, str. 25.

jednak v ObchZ. Zásadní rozdíl těchto předchozích právních úprav smlouvy o dílo spočíval v subjektech. Právní úprava smlouvy o dílo obsažená v ObchZ byla aplikována především na případy, byli-li subjekty smlouvy podnikatelé, případně byl-li alespoň jeden z těchto subjektů subjektem podnikatelským. Ačkoliv současná právní úprava převzala některá ustanovení z ObčZ, v daleko větší míře byla převzata právní úprava smlouvy o dílo z ObchZ.³³ Z tohoto důvodu se nyní zaměřím na porovnání současné právní úpravy OZ s úpravou, jež byla obsažena v ObchZ.

Dle předchozí právní úpravy byla dle ustanovení § 536 ObchZ smlouva o dílo aplikovatelná pouze v případě, jednalo-li se o „hmotně zachycený výsledek jiné činnosti.“ V ostatních případech, tedy v takových, kdy výsledek této činnosti nebyl zachycen na hmotném substrátu, byl na daný případ použitelný podtyp smlouvy mandátní, a to dle ustanovení § 566 odst. 1 ObchZ.³⁴ Toto ustanovení bylo aplikovatelné především na případy, kdy podstatné bylo samo provádění „jiné činnosti“. Tato předchozí právní úprava s sebou však přinášela mnohé rozpory, a to zejména v případech, kdy dílo bylo svou podstatou nehmotné, avšak jeho výsledek byl předán objednateli pomocí hmotného nosiče.³⁵ Nová právní úprava smlouvy o dílo tento problém vyřešila, jelikož dle ustanovení § 2587 OZ nově není dílem chápán jen hmotně zachycený výsledek činnosti, nýbrž se za něj považuje i výsledek činnosti nehmotné povahy. Na toto ustanovení navazuje speciální oddíl obsahující právní úpravu smlouvy o dílo s nehmotným výsledkem.

Dle názoru M. Boháčka je však sporné, zdali je právní úprava smlouvy o dílo použitelná kromě „jiného výsledku činnosti“ také na prostředky, tedy na poskytnutí nějaké služby, resp. na způsob provádění nějaké služby.³⁶ V řadě zemí jsou pro oba dva uvedené případy upraveny samostatné podtypy smlouvy o poskytování služeb, a to jednak smlouva o dílo a jednak smlouva o prostředcích. V české právní úpravě však samostatný smluvní typ, jež by byl použitelný na provádění služby, jejímž poskytovatelem je nezávislá osoba, tj. nejedná se například zaměstnanec, chybí.

³³ VOJČÍK, Peter. Zmluva o dielo s nehmotným výsledkom vo svetle nového Občianskeho zákonníka Českej republiky, In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 46.

³⁴ BOHÁČEK, Martin. Obecné otázky nového občanského zákoníku z hlediska práv k duševnímu vlastnictví, In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 32-33.

³⁵ Tamtéž, str. 32-33.

³⁶ Tamtéž, str. 32-33.

Zatímco z důvodové zprávy vyplývá, že dílo je v tomto případě pojímáno zásadně jako činnost (práce),³⁷ dle názoru M. Boháčka však z dikce OZ vyplývá, že smlouva o dílo směřuje vždy k plnění a posuzování výsledku činnosti a ne k tomu, jakým způsobem byla taková činnost prováděna. Pro tyto případy je pak možné použít jako v případě předchozí právní úpravy smlouvu příkazní, ačkoli nová právní úprava OZ podtyp mandátní smlouvy pro „provedení jiné činnosti“ již neupravuje.³⁸

3.2 Nepřímé dopady OZ na smluvní právo autorské

Jedním z nejvýznamnějších nepřímých dopadů OZ na oblast duševního vlastnictví je **nové pojetí věci**.³⁹ Nově je v ustanovení § 496 zakotveno členění věci na věc hmotnou a nehmotnou, čímž byl pojem věci v právním smyslu značně rozšířen. Nehmotné věci jsou v tomto ustanovení vymezeny částečně negativně, tj. jako „*práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty*.“ OZ však obsahuje definici věci hmotné, kterou je „*ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu*.“ Skutečnost, že pojem nehmotné věci není v OZ jasně pozitivně vymezen, není dle důvodové zprávy nikterak problematická, neboť v případě hmotné a nehmotné věci se jedná o párové pojmy, při jejichž vymezení se respektuje legislativní pravidlo, jež stanovuje, že v případě potřeby legální definice není vhodné oba pojmy definovat. Jedná-li se o párové pojmy, definuje se jen jeden z nich s tím, že obsah druhého lze s určitostí zjistit argumentací *a contrario*. Tento způsob má zabránit opomenutí určité materie.⁴⁰

Je zřejmé, že nehmotné statky, mohou mít povahu nehmotné věci, už jen pro svou nehmotnou podstatu. To však neznamená, že všechny nehmotné statky musí být nutně zároveň nehmotnými věcmi. Dle ustanovení § 498 odst. 2 OZ jsou věci nehmotné věcmi movitými. Pojem nehmotné věci se v OZ objevuje také v ustanovení § 1011, jež definuje vlastnictví, a to jako „*vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné*.“ To však rovněž neznamená, že každá věc nehmotná je vlastnictvím v tomto

³⁷ ELIÁŠ, K. a kol., *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, str. 937.

³⁸ BOHÁČEK, Martin. Obecné otázky nového občanského zákoníku z hlediska práv k duševnímu vlastnictví, In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 32-33.

³⁹ Tamtéž, str. 14.

⁴⁰ ELIÁŠ, K. a kol., *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, str. 230.

smyslu. Pokud by tomu tak bylo, dostal by se obsah vlastnického práva ve smyslu ustanovení § 1011 OZ do rozporu s právní úpravou speciální, např. s AutZ. To by ve svém důsledku znamenalo, že by obecná právní úprava obsažená v OZ byla subsidiárně aplikována nad rámec úpravy ve zvláštních zákonech, což by tuto zvláštní právní úpravu negovalo. I pro nehmotnou věc platí stejně jako pro hmotnou, že musí být pro člověka užitečná a ovladatelná v tom smyslu, že jej může člověk podrobit své vůli.⁴¹

V souvislosti s pojmem nehmotné věci však není možné se ubránit otázkám, proč byl tento institut znovu zaváděn do českého práva, když je zřejmé, že obsah tohoto pojmu není zcela vyjasněn.⁴² S ohledem na téma této práce se zejména nabízí otázka, zdali mohou být za nehmotné věci považovány všechny předměty duševního vlastnictví, jakož i práva s nimi spojená. Co se týče předmětů duševního vlastnictví, ačkoliv většinu z nich za věci nehmotné je možné považovat, dle názoru I. Telce a P. Tůmy je však z okruhu věcí v právním smyslu třeba vyřadit duševní výtvoř. Za nehmotné věci tak nelze považovat autorská díla, ať už vědecká či umělecká, umělecké výkony a taktéž některé výtvoř z oblasti průmyslového vlastnictví jako jsou například vynálezy či vnější vzhled výrobků. Výtvoř jsou výsledkem duševní tvůrčí činnosti člověka a projevem jeho osobní povahy. Kromě majetkových práv se tak k výtvořům významnou měrou váží také osobnostní práva. Z uvedeného vyplývá, že výtvoř jsou úzce spjaty s osobou autora, bez jehož tvůrčích schopností, nadání apod. by výtvoř vůbec nevznikl. Nelze je tedy považovat za „rozdílné od osoby“ ve smyslu ustanovení § 489 OZ, a z tohoto důvodu nemohou být věcmi v právním smyslu. Pokud jde o práva, která se vztahují k předmětům duševního vlastnictví, je za nehmotné věci možno považovat pouze ta práva, jejichž povaha to připouští (viz § 496 odst. 2 OZ). Zatímco osobnostní práva k předmětům duševního vlastnictví jistě nebude možné za nehmotné věci považovat, a to s ohledem na jejich provázanost s osobou tvůrce, majetková práva věcmi nehmotnými v právním smyslu být mohou.⁴³ Výjimkou však jsou autorská majetková práva a majetková práva výkonných umělců, která za věci v právním smyslu považovat nelze, a to z důvodu jejich nepřevoditelnosti *inter vivos*, neocenitelnosti a

⁴¹ BOHÁČEK, Martin. Obecné otázky nového občanského zákoníku z hlediska práv k duševnímu vlastnictví. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 34-35.

⁴² Tamtéž, str. 36.

⁴³ TELEČ, I. a TŮMA, P. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 80, 83-84.

nepostižitelnosti (viz § 26 odst. 1 AutZ). Na druhou stranu licence, kterou se poskytuje oprávnění k výkonu práva užít autorské dílo či umělecký výkon, nemotnou věcí v právním smyslu je.⁴⁴

Další významnou změnou je **úprava zásad** smluvního práva, jež jsou systematicky zařazeny v Hlavě I, v ustanoveních § 1 až § 14 OZ. Další zásady, jež jsou aplikovatelné na smluvní právo je možné však nalézt i v dalších ustanoveních OZ. Těmi zvláště významnými pro smluvní právo autorské jsou princip dispozitivní úpravy, zásada, že smysl právního předpisu a hodnoty jsou nad doslovný text zákona, nad jeho formulaci, zásada přirozeného práva, které stojí nad pozitivním, zásada hierarchie právních předpisů s odkazem na použití analogie iuris.

Tou zřejmě nejvýznamnější zásadou smluvního práva je zásada **autonomie vůle** účastníků soukromoprávních vztahů. Tato ústřední zásada prostupuje celým OZ a projevuje se zejména v zásadě **dispozitivní úpravy**, která umožňuje stranám upravit si práva a povinnosti odlišně od zákona, neodporuje-li to dobrým mravům, veřejnému pořádku nebo právům souvisejícím s postavením osob. Se zásadou dispozitivnosti právní úpravy úzce souvisí také **zásada bezformálnosti**, která vyplývá z ustanovení § 559, které stanoví, že *každý má právo zvolit si pro právní jednání libovolnou formu, není-li ve volbě formy omezen ujednáním nebo zákonem*. OZ navíc rovněž za účelem uplatnění svobodné vůle účastníků právního jednání značně omezil počet případů právních jednání, kdy vyžaduje splnění přísných formálních požadavků.⁴⁵

Projevem autonomie vůle je dále v ustanovení § 574 OZ výslovné vyjádření zásady, že **na jednání stran se spíše pohlíží jako na platné než na neplatné**. Ačkoliv důvodová zpráva k tomuto ustanovení uvádí, že stanovení preference platnosti právního jednání před jeho neplatností je důležité zejména s ohledem na to, že judikatura do účinnosti OZ prosazovala zcela opačné tendence vycházející z formalistického vnímání práva,⁴⁶ ve skutečnosti tomu tak nebylo. Zásadu preference platnosti před neplatností právních jednání ve své judikatuře prosazoval již dlouhodobě Ústavní soud (např. rozhodnutí II: ÚS 571/06, I: ÚS 625/03, II: ÚS 3381/10) a v řadě rozhodnutí z poslední

⁴⁴ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, str. 1756

⁴⁵ Smluvní právo: Koncepční změny. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti ČR. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/smluvni-pravo/koncepci-zmeny> (cit. dne 29. 7. 2015)

⁴⁶ ELIÁŠ, K. a kol., *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, str. 258

doby rovněž i Nejvyšší soud (např. rozhodnutí NS 28 Cdo 1303/2008, NS 23 Cdo 1102/2008, NS 30 Cdo 4831/2010).⁴⁷ V souvislosti s touto zásadou se významným způsobem mění také pohled na důvody neplatnosti právních jednání. OZ stanoví ve svém ustanovení § 588 důvody absolutní neplatnosti pouze tři. Těmi jsou zjevný rozpor s dobrými mravy, rozpor se zákonem, za předpokladu, že je tím zároveň zjevně narušen veřejný pořádek, a povinnost k od počátku nemožnému plnění. Dle nové právní úpravy OZ bude právní jednání zásadně považováno za platné, třebaže bude v rozporu se zákonem, jestliže smysl a účel zákona nevyžaduje neplatnost. Z toho vyplývá, že obecným důvodem neplatnosti může být pouze rozpor se smyslem a účelem zákona, přičemž nebude-li naplněn zároveň nějaký důvod způsobující absolutní neplatnost, bude se v tomto případě jednat o neplatnost relativní. Tato zásada se promítá v několika dalších ustanoveních, kterými jsou zejména: ustanovení § 576 OZ, dle kterého neplatnost oddělitelné části právního jednání nezpůsobuje neplatnost celého právního jednání za předpokladu, že by k právnímu jednání došlo i bez neplatné části;⁴⁸ ustanovení § 577 OZ umožňující soudu změnit právní jednání tak, aby práva a povinnosti byly spravedlivě uspořádány a odstranit tak důvod neplatnosti právního jednání; dále ustanovení § 588 OZ, které umožňuje dodatečné zhojení neplatnosti právního jednání, jde-li o nedostatek formy a konečně ustanovení § 553 OZ, dle kterého se nepřihlíží k vadě právního jednání spočívající v nesrozumitelnosti či neurčitosti, byli-li projevy vůle mezi stranami dodatečně vyjasněny.

Zásada autonomie vůle se dále projevuje v **méně přísných pravidlech** pro vznik, změnu a zánik závazku, kdy OZ za určitých podmínek připouští možnost vzniku smlouvy jednoduše tím způsobem, že se akceptant dle smlouvy začne chovat. Tím je případ vzniku smlouvy tzv. faktickou akceptací návrhu smlouvy bez oznámení přijetí navrhovateli (viz § 1744 OZ), či faktickým jednáním, kdy i pozdní přijetí nabídky má účinky přijetí včasného (srov. § 1743 OZ).⁴⁹

Dalším důležitým principem v oblasti smluvního práva, který souvisí s výše uvedenou zásadou autonomie vůle, je princip upravený v ustanovení § 2 OZ, jež staví

⁴⁷ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, str. 2057

⁴⁸ ANDRUŠKO, A. Práva k duševnímu vlastnictví ve světle nového občanského zákoníku. In: KŘÍŽ, J. a kol., ed. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. UK v Praze, Právnická fakulta, 2013, str. 17-21

⁴⁹ Smluvní právo: Koncepční změny. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti ČR. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/smluvni-pravo/koncepcni-zmeny> (cit. dne 29.7.2015)

smysl a účel právní normy nad její formu a zdůrazňuje teleologický výklad právních norem. Tento princip má odstranit přílišný formalismus, který často způsobuje, že interpretace a následná aplikace normy jde proti hodnotám, které jsou takovou právní normou chráněny.

Nutno dále uvést, že OZ nepřejal pravidlo ObčZ, jež působilo neplatnými všechny dohody, jimiž se osoba vzdává práv, jež mají vzniknout v budoucnu. OZ však výslovně vylučuje ujednání, která předem vylučují nebo omezují povinnost k náhradě škody způsobené úmyslně, z hrubé nedbalosti, jde-li o poškození přirozených práv člověka, anebo která předem vylučují nebo omezují právo slabší strany na náhradu jakékoli újmy. Taková ujednání jsou pak považována za neplatná (viz § 2896 OZ).⁵⁰

Smluvní právo obecně je OZ pojímáno jako základní institut soukromého práva vůbec, což je také důvodem posílení principu autonomie vůle. V případě pochybností ohledně uplatněné zásady autonomie vůle je na místě použití zásady **in dubio pro liberate**, tj. v pochybnostech je třeba upřednostnit svobodnou autonomii vůle.⁵¹

OZ vnesl do právní úpravy smluvního práva několik novinek, které nebyly doposud právně zakotveny. Mimo zakotvení zásady **pacta sunt servanda** v ustanovení § 3 odst. 2 písm. d) OZ se jedná například o úpravu **předsmluvních jednání**, včetně jejich odpovědnostních důsledků (viz § 1728 a násl. OZ). Podle ustanovení § 1729 OZ je jedna ze stran odpovědná té druhé za škodu z neuzavřené smlouvy, ukončí-li bez spravedlivého důvodu a přes důvodné očekávání druhé strany v uzavření smlouvy jednání o uzavření smlouvy, a to i přesto, že takové jednání dospělo již do fáze, že se uzavření smlouvy jeví jako vysoce pravděpodobné.⁵² Další novinkou je zakotvení ustanovení o tzv. **neúměrném zkrácení** (viz § 1793 OZ). Tento institut, který je ze zahraničních úprav známý také jako „zkrácení přes polovici“, vychází ze zásady ekvivalence, a to v tom smyslu, že plnění a protiplnění mají být srovnatelná a odpovídat zásadám spravedlnosti.⁵³

⁵⁰ ANDRUŠKO, A. Práva k duševnímu vlastnictví ve světle nového občanského zákoníku. In: *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Editor Jan Kříž a kol. UK v Praze, Právnická fakulta, 2013, str. 17-21.

⁵¹ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. – *Občanské právo hmotné*. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 34.

⁵² ANDRUŠKO, A. Práva k duševnímu vlastnictví ve světle nového občanského zákoníku. In: *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Editor Jan Kříž a kol. UK v Praze, Právnická fakulta, 2013, str. 21.

⁵³ ELIÁŠ, K. a kol., *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, str. 728.

Další významnou změnou, již přináší nová právní úprava OZ do oblasti smluvního práva je stanovení **objektivní odpovědnosti za škodu způsobenou porušením smlouvy** (viz § 2913 a § 2194 OZ). To znamená, že pro vznik povinnosti nahradit škodu vzniklou porušením smlouvy není vyžadováno zavinění, což je změnou oproti předchozí právní úpravě ObčZ, jež zavinění vyžadoval, i ObchZ, který umožňoval aplikovat objektivní odpovědnost jen mezi podnikateli. V souvislosti s tímto dochází také k rozšíření povinnosti rušitele k náhradě škody, jež porušením smlouvy způsobil také třetí osobě (viz § 2913 odst. 1 OZ).⁵⁴ V oblasti občanskoprávní odpovědnosti nenastala změna jen ve výše uvedeném smyslu, ale změněno bylo také základní východisko občanskoprávní odpovědnosti. Předchozí právní úprava pojímala občanskoprávní odpovědnost jako sekundární povinnost vzniklou v závislosti na porušení primární povinnosti. Nová právní úprava OZ toto teoretické východisko však nepřejímá a vychází z toho, že občanskoprávní odpovědnost vzniká zároveň s primární občanskoprávní povinností a „*provází ji latentně až do jejího porušení spojeného s újmou v majetkové či nemajetkové sféře postiženého, kdy se aktivizuje a působí právní následky.*“⁵⁵ Těto koncepci je některými autory⁵⁶ vyčítáno, že tímto splynutím občanskoprávní odpovědnosti a prvotní povinnosti je zúženo působení občanskoprávní odpovědnosti, a to zejména s ohledem na to, že toto pojetí zcela popírá její funkci represivní a reparační. Působení občanskoprávní odpovědnosti plní tak funkci pouze preventivní.

Osobně sdílím názor těchto autorů, že pokud osoba náležitě plní všechny své primární občanskoprávní povinnosti, není důvodu takovou osobu zatěžovat občanskoprávní odpovědností. Nicméně se nedomnívám, že by splynutím občanskoprávní odpovědnosti a primární povinnosti byly nějak významně narušeny funkce občanskoprávní odpovědnosti, a to alespoň co se týče funkce reparační (popř. satisfakční v případě nemajetkové újmy). Přestože došlo ke změně teoretické koncepce, dle mého názoru je stále (vedle funkce preventivní) nejvýznamnější právě funkce reparační, která poškozenému zabezpečuje možnost plné a spravedlivé náhrady za jemu způsobenou škodu. Co se týče funkce represivní, diskuze o tom, zdali má

⁵⁴DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné*. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 366-367.

⁵⁵ Tamtéž, str. 355.

⁵⁶ Tamtéž, str. 355.

občanskoprávní odpovědnost plnit i tuto funkci, byly vedeny již před účinností OZ. S ohledem na některá ustanovení OZ (srov. § 2971 a § 2969 odst. 2 OZ) je však možné dovodit, že v určitých případech stanovených zákonem občanskoprávní odpovědnost plní rovněž funkci represivní.⁵⁷

Nová právní úprava OZ s sebou přinesla mnoho změn. V některých případech však předchozí právní úpravu přejímá, přičemž ji zároveň rozšiřuje nebo částečně mění obsah norem. Takovým případem je uzavírání smluv distančním způsobem v rámci právního jednání vůči nepřítomné osobě (srov. § 570 OZ), používání elektronického podpisu na písemnostech v elektronickém styku s tím, že nově se věnuje e-mailům a zprávám typu SMS a MMS apod. v právním styku. V souvislosti s tímto zavádí vyvratitelnou právní domněnku „*spolehlivosti systematických, posloupných a proti změnám chráněných záznamů údajů o právních jednáních v elektronickém systému*“ (viz § 562 odst. 2 OZ).⁵⁸

⁵⁷ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 355-359.

⁵⁸ TELEČEK, I. *Nový občanský zákoník ve společnosti sítí*. Právní rozhledy 23-24/2012, srov. 853.

4 Specifika převodu autorských práv

S ohledem na nehmotnou povahu předmětů autorského práva je nutné výraz „převod“ chápat v jeho nejširším možném smyslu. Tento výraz má několik právních významů. Právní teorie rozlišuje mezi tzv. translativním převodem a tzv. konstitutivním převodem. Podstatou **tzv. translativního převodu**, jež bývá označován také jako převod pravý, je zcizení práv. To znamená, že při translativním převodu dochází k zániku práv a povinností převodce k předmětu převodu a zároveň k odvozenému nabytí týchž práv a povinností jinou osobou. Zato v případě **tzv. konstitutivního převodu** fakticky k převodu práva nedochází, a proto se v tomto případě mluví o převodu nepravém. Podstatou konstitutivního převodu tedy není zcizení práva, jako je tomu v případě převodu translativního, nýbrž jde o zřízení užívacího oprávnění. V rámci konstitutivního převodu zůstává převodci jeho právo k předmětu převodu zachováno. To ovšem s jistým omezením, které odpovídá povinnosti zdržet se zásahů do užívacího oprávnění nabytého jinou osobou a zároveň toto užívání nikterak neznemožňovat. Je-li konstitutivním převodem uděleno užívací právo výhradní, pak je nabyvatel takového oprávnění zároveň oprávněn vůči třetím osobám, které se musí zdržet všech jednání, jež tvoří součást užívacího oprávnění. Nutno dodat, že zanikne-li užívací oprávnění nabyvatele, uplatní se tzv. konsolidační princip, dle kterého se v takovém případě *„právo dotčené konstitutivním převodem opět konsoliduje do původní podoby.“*⁵⁹

Jak již bylo uvedeno výše, autorské právo je založeno na tzv. *quasidualistickém principu*. To znamená, že náš právní řád rozlišuje mezi osobnostními a majetkovými právy autorskými, avšak v pojetí subjektivních autorských práv lze nalézt také jisté prvky monistické koncepce. Ta se projevuje například v **legálním zákazu převodu autorských práv**.

Co se týče osobnostních autorských práv, je jejich převod povahově vyloučen, a to s ohledem na to, že se jedná o tzv. *předměty extra commercium*, a tedy o práva, jež jsou *„mimo dispoziční oprávnění jejich nositele.“* Zákaz převodu osobnostních práv je stanoven v ustanovení § 11 odst. 4 AutZ, dle kterého se autor nemůže těchto práv vzdát ani je převést. Zároveň je vyloučeno také zřízení výhradního či nevýhradního užívacího

⁵⁹ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 11-12.

oprávnění. Autor však může udělit právně závazný souhlas určitému subjektu s jednáním, jež zasahuje do autorových osobnostních práv či by jej bez takového souhlasu ohrožovalo. Příkladem může být udělení souhlasu k pořízení podobizny, obrazových snímků, pořízení a užití písemností osobní povahy apod. V případě udělení souhlasu autorem k takovému jednání, je autor povinen strpět takový zásah do svého práva v rozsahu uděleného souhlasu. Na rozdíl od konstitutivního převodu však nevznikají osobě, které byl souhlas udělen, žádná práva vůči třetím osobám.

Poněkud odlišná situace je u autorských práv majetkových, jelikož ta nejsou součástí osobnosti autora, byť vznikají jeho tvůrčí činností. V ustanovení § 26 odst. 1 AutZ je výslovně uvedeno, že majetková práva autorská jsou nepřevoditelná. Rovněž je v tomto ustanovení stanovena nemožnost se těchto práv vzdát. Současná právní úprava tedy neumožňuje translativní převod majetkových práv, který znamená jejich úplné zcizení. Pokud by však byla převoditelnost takovýchto práv vyloučena zcela, popíralo by to jejich majetkový charakter a došlo by také k znemožnění jejich hospodářského zhodnocení. Jedinou možnou formou dispozice s majetkovými autorskými právy je konstitutivní převod oprávnění dílo užit, tj. jedná se o možnost poskytnout k takovému užití oprávnění, a to zejména prostřednictvím licence. S ohledem na translativní nepřevoditelnost autorských majetkových práv jsou zakázány i jiné dispozice, při kterých ke zcizení těchto práv dochází nebo může být jejich důsledkem, a to pod sankcí neplatnosti takových jednání. Proto je nemožné postihnout autorská práva výkonem rozhodnutí, zajistit jimi pohledávku či je zastavit apod.⁶⁰ Naproti tomu zástava není vyloučena v případě licence a je jednou z možných způsobů dispozice s ní (viz níže).

Na tomto místě pro úplnost nutno dodat, že je již nějakou dobu vážně zvažováno „opuštění dosavadní koncepce nepřevoditelnosti majetkových autorských práv *inter vivos*“, a to zejména z důvodu, že ne vždy se nakládání s majetkovými autorskými právy pouze prostřednictvím licence jeví jako praktické a účelné.⁶¹ Nesporné je, že by tato změna znamenala podstatou změnu v legislativním pojetí ochrany autorského práva, jakož i nezbytnost přímo novelizovat AutZ. V rámci neformálních konzultací expertní skupiny při ministerstvu kultury však neexistuje úplná shoda na případné

⁶⁰ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 12-15.

⁶¹ TŮMA, Pavel: *K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv*. Bulletin advokacie č. 4/2012, str. 64, 69-71.

podobě novely AutZ, co se týče formy autorskoprávního převodu, rozsahu převodu majetkových práv, skutkového vymezení působnosti převodu a ochrany zájmů autorů jako hospodářsky slabší strany. Je tedy diskutováno, zda pro účely úplného translativního převodu stanovit určitý typ převodní smlouvy, nebo zda skutkově rozšířit koncept převodu výkonu majetkových autorských práv jako je tomu dnes u děl zaměstnaneckých, tj. případ, kdy majetková práva jsou jako taková zachována autorovi, avšak pouze na úrovni tzv. holého vlastnictví (viz § 58 AutZ). Co se týče formy převodu, v souladu se zásadnou autonomií vůle smluvních stran je netřeba převod autorských majetkových práv jakkoli omezovat a bylo by tedy možné připustit úplný převod výkonu majetkových práv. Dále je při úvahách ohledně skutkového vymezení přípustnosti převodu uvažováno jednak o neomezené možnosti převodu výkonu majetkových autorských práv jako o obecném institutu, a to bez jakéhokoliv omezení co se týče druhu, povahy děl apod., a jednak je navrhován jakýsi kompromis, kdy by převod výkonu majetkových autorských práv byl umožněn pouze v případě práv k „počítačovým programům, databázím, kartografickým dílům, případně i k hudebním dílům s textem či bez textu.“ Konečně by v případě zakotvení autorskoprávního převodu bylo nutné rozšířit stávající instituty sloužící k ochraně zájmů autora jako zpravidla hospodářsky slabší strany, nebo zavést nově instituty obdobné.⁶²

⁶² TŮMA, Pavel: *K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv*. Bulletin advokacie č. 4/2012, str. 64, 69-71.

5 Licence

5.1 Pojem licence

Prvním ze smluvních typů, který bude v této práci blíže rozveden, je licence. Původ slova licence je nutno hledat v latině. Význam tohoto pojmu je možné hledat hned v několika slovech, a to zejména buď ve slově *licentia*, tedy dovození, volnost vůle, či ve slovesu *licere*, tedy svolovat, povolovat.

Pojem licence má v právu několikery význam, přičemž je možné jej vnímat jako pojem práva veřejného na jedné straně a pojem práva soukromého na straně druhé. V oblasti veřejného práva se často nedbale rozlišuje mezi pojmy licence a koncese. V oblasti veřejného práva se užívá jako výraz pro administrativní svolení státu, udělené žadateli k realizaci určité činnosti, a to včetně povolení k výkonu určitých profesí, jež má povahu individuálního správního aktu a tudíž ji nelze postoupit jinému. Tedy na rozdíl od licence soukromoprávní, kterou postoupit lze.⁶³ Nejčastěji je však termín licence spojován s právy k nehmotným statkům, tedy ve smyslu práva soukromého, s významem svolení (souhlasu) čili oprávnění k využívání nehmotného statku jinou osobou.⁶⁴

Právně pojmoslovně platí, že pojem licence má v systematicce OZ význam typového (pojmenovaného) a zároveň typického (příznačného) závazku vznikajícího při nakládání s majetkovým právem duševního vlastnictví. Vedle toho OZ pod vlivem původního ustanovení v AutZ používá výraz licence v jiném (užším) právním smyslu, a to jako oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví neboli jako výraz pro pohledávku (právo na plnění), která je obsahem závazku. Z licence vyplývá nabyvateli, jako věřiteli, právo na určité plnění, čemuž odpovídá povinnost poskytovatele, jako dlužníka, uspokojit toto právo splněním dluhu. Předmětem tohoto licenčního závazku je plnění majetkové povahy odpovídající zájmu věřitele.⁶⁵

Specifikem licenční smlouvy je, že poskytnutím licence nedochází k převodu práva poskytovatele. Jedná se pouze o převod dispozičního majetkového oprávnění

⁶³ TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, str. 99.

⁶⁴ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, XXV, 2046 s. Velké komentáře., str. 598.

⁶⁵ TELEC, I. a TŮMA, P. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, 163 s., str. 70-71.

k licencovanému předmětu. Poskytnutou licenci je však poskytovatel ve výkonu svého práva omezen (viz výše).⁶⁶

Licence ve smyslu relativního závazkového subjektivního práva je sama o sobě věcí v právním smyslu, a sice věcí nehmotnou, movitou (srov. § 496 a § 498 OZ). Licence se udělením stává majetkem nabyvatele, z čehož vyplývá jeho právo s ní za určitých podmínek dále disponovat. Jako taková může být licence postoupena, může k ní být zřízeno právo podlicence či může dojít ke vzniku zástavního práva (viz níže). Vždy však záleží na ujednání smluvních stran.⁶⁷

5.2 Rozlišení licencí dle právotvorných skutečností

Ke vzniku licence, resp. oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví, dochází na základě několika právotvorných skutečností, s ohledem na které je možné licence diferencovat. Jedná se o dělení licencí do dvou základních kategorií, a sice na **licence smluvní** (licenční smlouva) a **bezesmluvní** (volné užití díla, zákonná licence, nucená licence). Licence z obou kategorií jsou v několika ohledech odlišné, a to nejen co do právní skutečnosti, která vedla k jejich vzniku. V případě, že licence vzniká uzavřením smlouvy, pak ke vzniku licenčního oprávnění dochází na základě vůle autora (nebo oprávněné osoby) a s jeho souhlasem. Právě souhlas autora zásadně odlišuje smluvní a bezesmluvní licence. V případě bezesmluvních licencí totiž souhlas autora není vyžadován a autor je pouze povinen strpět omezení ve výkonu jeho práv.

V českém právním řádu můžeme z hlediska právních skutečností, na základě kterých dochází, resp. docházelo ke vzniku licence, historicky rozlišovat tři druhy licencí – licence vzniklá na základě licenční smlouvy, licence ze zákona, kam můžeme řadit zákonné licence a volná užití díla, a licence z autoritativního rozhodnutí (nucená licence). Poslední druh licence současná právní úprava nezná a nelze jej zaměňovat s případy, kdy soud nahradí projev vůle (např. u školního díla podle ustanovení § 60 AutZ, v rámci kolektivní správy u kontraktační povinnosti podle ustanovení § 100 odst. 1 písm. h) AutZ).

⁶⁶TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2. upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, str. 99.

⁶⁷TELEC, I. a TŮMA, P. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, 163 s., str. 74.

5.2.1 Licenční smlouva

Licenční smlouva je jednou z právo tvorných skutečností vzniku licenčního oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví osobou odlišnou od autora. V tomto případě se převod dispozičního majetkového oprávnění k nehmotnému statku děje na základě vůle autora.⁶⁸ Jak již bylo řečeno výše, licenci lze poskytnout pouze k právům majetkovým, nikoliv k právům osobnostním, která jsou ze své podstaty nepřevoditelná. Třetí osoba je oprávněna zasáhnout do osobnostních práv pouze se souhlasem jejich majitele (viz níže).

Pokud tedy výkon majetkového práva duševního vlastnictví v rozsahu sjednané licence vyžaduje také zásah do výlučných osobnostních práv poskytovatele, je nabyvatel zásadně povinen vyžádat si jeho souhlas s takovýmto zásahem. Takovým případem může být například situace, kdy má být dílo užito ve změněné podobě, v souboru s jinými díly apod.⁶⁹ Na druhou stranu „*pouhý jednostranný souhlas majitele práva však nemůže nahradit licenci jako takovou, jelikož takovým jednáním nemůže dojít ke vzniku práv a povinností.*“⁷⁰ Souhlas je tedy vždy udělován buď společně s licenci, nebo si jej nabyvatel může od poskytovatele vyžádat dodatečně vedle již uzavřené licenční smlouvy. Pokud takovýto souhlas není v licenční smlouvě výslovně uveden, lze jeho udělení zpravidla dovozovat, a to na základě legálních kogentních výkladových pravidel pro právní jednání ve smyslu ustanovení § 555 a násl. OZ, popř. § 51 AutZ ve vztahu k předmětům ochrany podle autorského zákona.⁷¹

Licence jako zvláštní druh závazku při nakládání s majetkovým právem duševního vlastnictví vzniká především z dvoustranného právního jednání v podobě typové licenční smlouvy dle ustanovení OZ.⁷² Stejně jako na ostatní smluvní typy se i na uzavření licenční smlouvy vztahují všeobecná ustanovení o závazcích obsažená v OZ

⁶⁸ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 45.

⁶⁹ TELEČ, I. a TŮMA, P. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 89.

⁷⁰ Licenční smlouva. Mgr. Marek Martinka. *epravo.cz*. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/licencni-smlouva-95097.html> (cit. dne 8.3.2015)

⁷¹ TELEČ, I. a TŮMA, P. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 89.

⁷² Tamtéž, str. 71.

(viz § 1721 a násl.). Okamžikem uzavření smlouvy je dle ustanovení § 1745 OZ okamžik, kdy přijetí nabídky nabývá účinnosti.

Pro vznik licenční smlouvy však zvláštní zákony v některých případech stanoví určitá specifika. Úpravu tohoto zvláštního kontraktačního způsobu je možné nalézt například v zákoně č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, který upravuje možnost uzavření patentové licence na základě veřejné nabídky. Konkrétně je tato možnost upravena v ustanovení § 19 tohoto zákona, který stanoví, že *prohlásí-li u Úřadu průmyslového vlastnictví přihlašovatel, popřípadě majitel patentu, že komukoli poskytne právo k využití vynálezu (nabídka licence), vznikne právo k využití vynálezu každému, kdo nabídku licence přijme a písemně to sdělí přihlašovateli nebo majiteli patentu*. Uzavření licenční smlouvy veřejnou nabídkou však není vyloučeno ani pro ostatní případy licenčních smluv (srov. § 1780 OZ).⁷³

I pro uzavírání autorskoprávní licenční smlouvy se v některých případech bude aplikovat speciální úprava uzavírání smlouvy, odlišná od obecné úpravy uzavírání smluv. Ustanovení § 2373 odst. 1 OZ upravuje tzv. *neadresný návrh na uzavření smlouvy*. Toto ustanovení umožňuje poskytovateli podat návrh na uzavření smlouvy neurčitému počtu osob, a to zejména s ohledem na běžné zpřístupňování autorských děl prostřednictvím počítačové sítě internetu nebo jiné sítě elektronických komunikací, kdy není možné aplikovat obecný postup uzavírání smluv podle ustanovení § 1731 a násl. OZ, který ale bude aplikován v případě klasických užití autorských děl, jež předpokládá adresný návrh na uzavření smlouvy. Dalším specifikem je možnost určit obsah smlouvy nebo její části odkazem na licenční podmínky, jež jsou stranám známé nebo veřejně dostupné. Tato právní úprava je zásadní zejména pro veřejné licence. Dále ustanovení § 2373 odst. 2 OZ umožňuje konkludentní přijetí neadresného návrhu, tedy aby souhlas s přijetím návrhu na uzavření smlouvy byl vyjádřen i provedením určitého úkonu bez vyrozumění navrhovatele, a to jednoduše zachováním se podle návrhu, zejména přijetím či poskytnutím plnění. Vždy je ovšem nutné při tomto postupu přihlídnout k praxi, kterou si strany mezi sebou zavedly, nebo ke zvyklostem. Návrh na uzavření smlouvy může být tedy tímto způsobem přijat a smlouva tak může být uzavřena konkludentně. Je

⁷³ TELEČ, I. a TŮMA, P. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 71.

zde však zároveň stanovena neodvolatelnost neadresného návrhu, a to v případě, že je v neadresném návrhu smlouvy, který lze přijmout konkludentně, stanovena lhůta k přijetí. Během této lhůty nelze návrh na uzavření smlouvy odvolat.⁷⁴

5.2.2 Zákonná licence a volné užití díla

Zákonná licence a volné užití díla se řadí mezi bezesmluvní instituty užití autorského díla. To znamená, že oprávnění, které z nich vyplývá určitým osobám, nevzniká na základě smlouvy, nýbrž na základě jiné právotvorné skutečnosti. Oprávnění k výkonu autorských majetkových práv tedy osobě odlišné od autora vzniká, aniž by majitel práva souhlasil. V tomto případě dochází ke vzniku oprávnění přímo ze zákona. Zákonnou licenci a volné užití autorského díla upravuje AutZ. Jedná se o instituty, jež jsou typické pro celý obor práv k nemotným statkům a jež mají v tomto oboru svůj podstatný význam. Jejich účelem je řešit střet oprávněných zájmů autora (nebo jiné oprávněné osoby) se zájmy obecnými tak, „aby výkonem autorského majetkového práva nedošlo k narušení rozumného uspořádání ve společnosti.“ Děje se tak ve prospěch zájmů obecných a autor je v tomto směru ve svých subjektivních právech omezen.⁷⁵

Zákonné licence a volná užití díla jsou upraveny v ustanovení § 30 a násl. AutZ, kde jsou zařazeny pod výjimky a omezení práva autorského. Volná užití autorských děl, jakož i užití na základě bezúplatné zákonné licence jsou vždy zásahem do autorských práv. Z toho důvodu je nezbytné vždy zvážit, zda nenarušují běžný způsob užití díla a zda se nedotýkají oprávněných zájmů autora nepřiměřeným způsobem. Výčet případů, na které se vztahuje volné užití děl a zákonné licence, je v zákoně uveden taxativně, čili není možné tyto výjimky aplikovat na jiné případy než na ty v zákoně výslovně uvedené.⁷⁶

Společné oběma institutům je mimo jiné to, že se vztahují pouze na dílo již zveřejněné. Podmínka zveřejnění díla se však nevztahuje na licence úřední a zpravodajské, licence pro školní dílo, licence pro dočasné rozmnoženiny, licence pro

⁷⁴ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 1468.

⁷⁵ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu.* Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 22-23.

⁷⁶ CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ, P. *Autorský zákon. Komentář.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, 489 s., str. 53-54.

fotografickou podobiznu a licence pro nepodstatné vedlejší užití díla (viz § 29 odst. 2 AutZ.), které jsou v tomto případě výjimkou.

Přestože AutZ stále rozlišuje mezi volným užitím a bezúplatnými zákonnými licencemi, nemá toto rozlišování v současnosti prakticky žádný význam. Z hlediska vymezení rozsahu autorského práva dílo užit (srov. § 12 a násl. AutZ) jsou i volná užití povahově zákonnými licencemi, neboť se jedná o zákonem dovolená užití.⁷⁷

1. Volná užití. Volným užitím se míní případy, kdy fyzická osoba užije dílo pro svou vlastní potřebu, a to způsobem, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, nebo zhotoví-li kterákoli osoba pro svou vlastní potřebu záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla. Užitím díla pro osobní potřebu se rozumí všechny způsoby užití díla kromě výjimek uvedených výše nebo dalších výjimek vyplývajících ze zákona. Teoreticky se tedy jedná o neuzavřený okruh způsobů užití, byť některé způsoby užití s ohledem na jejich povahu nepřipadají v úvahu, jelikož přesahují rámec osobního užití již ze své podstaty.

Volné užití díla se za užití jako takové nepovažuje a tudíž osoba, která „užívá“ dílo ve výše uvedeném smyslu, nikterak nezasahuje do autorského práva (srov. § 30 odst. 1 a 2 AutZ). Jedná se o bezesmluvní institut, z něhož vzniká osobě oprávnění na základě zákona a který umožňuje užití díla bez souhlasu oprávněné osoby. AutZ výslovně stanovuje, že možnost volného užití se nevztahuje na užití počítačového programu či elektronické databáze včetně zhotovení rozmnoženiny takových děl, užití díla architektonického díla stavbou a pořízení záznamu audiovizuálního díla nebo jeho přenosu, a to i pro osobní potřebu (srov. § 30 odst. 3 AutZ). To znamená, že pro tyto případy je nutné mít licenci.⁷⁸

Volným užitím není dotčena povinnost platit odměnu podle ustanovení § 25 AutZ ani povinnost respektovat technické prostředky ochrany práv dle ustanovení § 43 a § 44 AutZ. Je-li autorské dílo opatřeno technickým prostředkem ochrany proti kopírování díla, je tím vyjádřena vůle autora, že nesouhlasí s jakýmkoli kopírováním. V případě odstranění prvku ochrany je takové jednání vždy považováno zákonem za

⁷⁷ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 21.

⁷⁸ CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ, P. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, str. 55-56.

zásah do autorských práv, a to bez ohledu na to, že by účelem takového jednání bylo volné užití díla.⁷⁹

2. Zákonné licence. Užití na základě bezúplatných zákonných licencí (někdy též nazývané jako tzv. nepravé zákonné licence) se, na rozdíl od volného užití, za užití díla považují, nicméně jsou zákonem dovolená.⁸⁰

Novela autorského zákona č. 216/2006 Sb. zavedla institut obdobný úplatné zákonné licenci, a to pro půjčování knih a časopisů knihovnami. AutZ tím omezuje výlučné právo autora na půjčování svého díla ve prospěch knihoven a jim podobných subjektů. Autorům je za volné půjčování děl veřejnosti přiznáno právo na odměnu (srov. § 37 odst. 2 AutZ). Nejedná se však o úplatnou zákonnou licenci v pravém slova smyslu, neboť odměnu hradí autorům stát prostřednictvím Národní knihovny České republiky. Tento specifický režim bývá označován jako tzv. *veřejné půjčovatelské právo*. Úplatná zákonná licence se v současnosti vyskytuje v právu výkonných umělců a v právu výrobců zvukových záznamů (viz § 72 a § 76 odst. 3 AutZ).⁸¹

Od zákonných licencí je třeba rozlišovat tzv. *zákoné quasilince*, jež rovněž souvisí s oprávněním k výkonu majetkových práv k autorskému dílu. Na rozdíl od zákonných licencí se však jedná o omezení zásadně dispozitivní, jež může autor smluvně vyloučit. Tyto zákonné quasilicence jsou stanoveny primárně v soukromém zájmu vymezených osob a jejich vznik není dán ze zákona, ale je podmíněn učiněním zákonem předpokládaného právního úkonu autorem, jako je např. akceptace objednávky, pracovní smlouvy apod.⁸²

5.2.3 Nucená licence

Dalším případem bezesmluvního užití autorského díla je nucená licence, při které vzniká právo na bezesmluvní užití rozhodnutím soudu nebo orgánu veřejné správy na základě zvláštních právních předpisů. V současné době není nijak v AutZ upravena. S případy nucené licence se můžeme setkat v oblasti práva průmyslového vlastnictví, kdy na základě ustanovení § 20 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích je Úřad průmyslového vlastnictví oprávněn na základě

⁷⁹ CHALOUPOKOVÁ, H., HOLÝ, P. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012 str. 57.

⁸⁰ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 21.

⁸¹ Tamtéž, str. 21-22.

⁸² Tamtéž, str. 23.

odůvodněné žádosti udělit nevýlučné právo k využívání vynálezu, tj. nucenou licenci, jestliže majitel patentu bezdůvodně vynález nevyužívá, a to buď vůbec, nebo jej využívá nedostatečně a nepřijal v přiměřené lhůtě žádnou nabídku na uzavření licenční smlouvy. Nucená licence může být rovněž udělena, jestliže jsou dány důvody ohrožení důležitého veřejného zájmu. Další případy nucení licence je možné nalézt např. v zákoně o ochraně biotechnologických vynálezů či v zákoně o ochraně práv k odrůdám rostlin. Tento právní důvod vzniku licenčního závazku bývá v praxi zcela výjimečný a běžně k němu nedochází.⁸³ V minulosti se jednalo zejména o nucenou licenci překladatelskou ve smyslu ustanovení § 18 zákona č. 35/1965 Sb.⁸⁴ Jak již bylo uvedeno na počátku této kapitoly, nucenou licenci nelze zaměňovat s případy nahrazení chybějícího projevu vůle rozhodnutím soudu (např. dle ustanovení § 60 odst. 1 AutZ). Takto vzniklá licence je totiž i přes zásah soudu svou povahou licencí smluvní.

5.3 Základní druhy licencí

Právní teorie rozlišuje řadu druhů licencí poskytovaných na základě licenčních smluv. Následující výklad je zaměřen na ty případy, které mají dle mého názoru z hlediska rozlišení licencí největší význam.

5.3.1 Licence vs. licence k předmětům chráněným AutZ

Do konce roku 2013 bylo nejzákladnějším rozlišením licenční smluv to, zda se jedná o licenční smlouvu k předmětům průmyslového vlastnictví anebo zda se licenční smlouva váže k jiným předmětům duševního vlastnictví, tj. k předmětům chráněným AutZ. Každý z těchto typů licenčních smluv byl upraven v jiném právním předpise a logicky tak podléhal jinému právnímu režimu, ačkoli nelze přehlédnout, že právní úprava licenční smlouvy obsažená v AutZ do jisté míry čerpala ze znění právní úpravy obsažené v ObchZ. Ode dne účinnosti OZ je právní úprava licenční smlouvy sjednocena, ovšem i přesto jsou v nynější právní úpravě zohledněny odlišnosti licenčních smluv týkající se předmětů chráněných AutZ.

⁸³ TELEČEK, I. a TŮMA, P. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 72-73.

⁸⁴ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 22.

5.3.2 Výhradní vs. nevýhradní licence

Jedná se o zřejmě nejdůležitější členění licencí z hlediska rozsahu poskytnutých práv k předmětu licence. Pro rozlišení těchto dvou druhů licenční smlouvy je podstatné, zda je pro poskytovatele zachována možnost poskytnout výkon práv duševního vlastnictví dalším nabyvatelům a toto právo vedle nich užívat, nebo zda je výkon těchto dílčích oprávnění vyloučen.

Prostřednictvím výhradní neboli exkluzivní licence je oprávnění k užití předmětu licence poskytnuto pouze nabyvateli s tím, že poskytovatel není oprávněn udělit licenci k takovému předmětu užití a v takovém rozsahu žádné jiné osobě. Zpravidla i poskytovatel se musí zdržet jednání, jež je obsahem výhradní licence.⁸⁵ Proto v případě, kdy by poskytovatel, který dříve poskytl výhradní licenci, poskytl později jinou k témuž předmětu licenci, jež by byla v rozporu s dříve poskytnutou výhradní licencí, nemohla by tato licence vedle dřívější trávající licence výhradní obstát. Důsledkem by pak byla absolutní neplatnost pozdější licenční smlouvy, a to pro rozpor se zákonem. S ohledem na zásadu smluvní volnosti je však možné vyloučit neplatnost pozdější licenční smlouvy v případě, že nabyvatel dřívější licence udělí k jejímu poskytnutí písemný souhlas.⁸⁶ Smluvní strany si také mohou ujednat, že poskytovatel je vedle nabyvatele nadále oprávněn užívat předmět licence. Tento případ bývá označován jako tzv. *sólo licence*.⁸⁷ To však nemění nic na tom, že se na ní hledí jako na licenci výhradní.

Naproti tomu nevýhradní licencí je poskytováno oprávnění nabyvateli s tím, že je poskytovateli zachováno jednak právo sám licenci využívat a rovněž je oprávněn na totožný předmět a ve stejném rozsahu poskytnout licenci také dalším osobám.⁸⁸ S ohledem na zásadu autonomie vůle stran je nevýhradní licencí rovněž tzv. *polo-výhradní licence*, u které je poskytovatel omezen v právu poskytnout shodnou licenci, a

⁸⁵ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, XXV, 2046 s. Velké komentáře, str. 608.

⁸⁶ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 39.

⁸⁷ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, XXV, 2046 s. Velké komentáře, str. 608.

⁸⁸ Tamtéž, str. 608.

to ve vztahu k smlouvou vymezenému okruhu třetích osob, jimž není oprávněn shodnou licenci poskytnout.⁸⁹

Obecně platí, že zákon účastníky licenční smlouvy nikterak neomezuje v souvislosti s rozhodnutím, zdali uzavřít licenční smlouvu jako výhradní či nevýhradní. Výjimkou jsou licenční smlouvy uzavřené mezi příslušným kolektivním správcem a uživatelem, tj. licenční smlouvy kolektivní a hromadné, prostřednictvím nichž je kolektivní správce oprávněn poskytnout licenci pouze jako nevýhradní (viz § 101 odst. 8 AutZ). Není-li však zákonem výslovně stanoveno, že má být uzavřena licenční smlouva jako výhradní či nevýhradní, je toto rozhodnutí zcela na vůli smluvních stran. Pro případ, že v licenční smlouvě chybí ujednání o výhradnosti či nevýhradnosti licence, anebo v případě pochybností se uplatní zákonná fikce, dle které platí, že *není-li výslovně ujednána výhradní licence, platí, že se jedná o nevýhradní licenci* (srov. § 2362 OZ).

5.3.3 Licenční smlouvy individuální, kolektivní a hromadné

Toto rozdělení licenčních smluv se vztahuje k povaze smluvních stran. Zatímco individuální licenční smlouva je sjednaná tak, že na straně nabyvatele i poskytovatele stojí jedna osoba, licenční smlouvy kolektivní a hromadné vznikají při kolektivní správě práv. Pro rozlišení je podstatná četnost dotčených osob, ať už na straně nabyvatele či poskytovatele, nebo četnost předmětů, které smějí být licenčně užity.

V případě kolektivních licenčních smluv je rozlišovacím kritériem právě četnost dotčených osob. Kolektivní licenční smlouvy bývají uzavírány mezi kolektivním správcem, na straně jedné, a právnickou osobou, na straně druhé, a to na základě nepřímého zastoupení s přímými účinky pro její členy. Členům právnické osoby tedy vznikají z kolektivní licenční smlouvy práva a povinnosti přímo, aniž by sami museli uzavřít individuální licenční smlouvu.

I licenční smlouvy hromadné souvisí s kolektivní správou práv ovšem s tou výjimkou, že se od smluv individuálních neodlišují četností osob, jako je tomu u smluv kolektivních, ale četností předmětů, které smějí být licenčně užity. „*Jedná se o všechny předměty, jež spadají do věcného rozsahu kolektivní správy práv, aniž by byly chráněné předměty určeny jednotlivě.*“ Hromadné licenční smlouvy vznikají například v těch

⁸⁹ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 38.

případech, kdy dochází k užití několika děl jednou osobou při jedné kulturní příležitosti, tj. typicky v souvislosti s rozhlasovým či televizním vysíláním.⁹⁰

5.3.4 Licenční smlouva nakladatelská

OZ obsahuje zvláštní ustanovení, která upravují specifika týkající se licenční smlouvy nakladatelské. Licenční smlouva nakladatelská je tak vedle licenční smlouvy k předmětům chráněným AutZ dalším podtypem licenční smlouvy upraveným v OZ. „*Licenční smlouva nakladatelská je tradiční typovou smlouvou, v jejíž právní úpravě se odrážejí specifika vztahů mezi autorem a nabyvatelem práv v souvislosti s veřejným užíváním, tj. vydáním díla.*“ Dle ustanovení § 2384 odst. 1 OZ je nakladatelská licenční smlouva definována jako smlouva, jejímž prostřednictvím „*poskytuje autor nabyvateli licenci k rozmnožování a rozšiřování autorského díla slovesného, hudebně dramatického nebo hudebního, výtvarného, fotografického nebo vyjádřeného způsobem podobným fotografii, nejde-li o užití díla v provedení výkonnými umělci.*“ Nakladatelská činnost je zpravidla spojována s tvorbou, výrobou či distribucí knih, publikací.⁹¹

Obsahem nakladatelské licence je pořízení a rozšiřování rozmnoženin autorského díla. Předmět nakladatelské licence je v zákoně taxativně vymezen s tím, že se může jednat pouze o díla slovesná, hudebně dramatická nebo hudební, výtvarná, fotografická nebo vyjádřená způsobem podobným fotografii, nejde-li o užití autorského díla v provedení výkonnými umělci (srov. § 2384 odst. 1 OZ).⁹² Tím se odlišuje od autorskoprávní licenční smlouvy, jež se může vztahovat na všechny druhy děl.

Nakladatelskou licenci je možné poskytnout buď jako výhradní, nebo jako nevýhradní. Na rozdíl od obecné úpravy licenční smlouvy je-li licenční smlouva uzavřena v písemné formě, avšak chybí ujednání smluvních stran o výhradnosti či nevýhradnosti licence, považuje se taková licence za výhradní. V tomto případě se tak uplatní zásada výhradnosti, která se však neužije, jde-li o rozmnožování a rozšiřování díla autora v periodické publikaci anebo je-li nakladatelská smlouva uzavřena v jiné než písemné formě. Je-li nakladatelská licenční smlouva uzavřena ústně, pak chybí-li ujednání smluvních stran o výhradnosti či nevýhradnosti, bude považována za

⁹⁰ TELEČEK, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, str. 112-115.

⁹¹ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, XXV, 2046 s. Velké komentáře, str. 647.

⁹² NOVOTNÝ, Petr. *Nový občanský zákoník.: Smluvní právo*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014, 230 s. Právo pro každého (Grada), str. 172.

nevýhradní. S ohledem na to, že písemná forma je v případě výhradní licence vyžadována přímo zákonem (srov. § 2358 odst. 2 písm. a) OZ), pak v případě ústně uzavřené nakladatelské licenční smlouvy sjednané výslovně jako výhradní, by se jednalo o neplatné právní jednání.

Na rozdíl od předchozí právní úpravy obsažené v ustanovení § 56 odst. 2 AutZ je domněnka výhradnosti dána pouze v případě písemně uzavřených nakladatelských licenčních smluv. Ustanovení § 56 odst. 2 AutZ však formu nakladatelské licenční smlouvy nerozlišovalo, což znamenalo, že nevyplývala-li z ústně sjednané nakladatelské licenční smlouvy její nevýhradnost, byla považována za smlouvu výhradní, a tudíž s přihlédnutím k ustanovení § 46 odst. 4 AutZ se pro nedostatek formy jednalo o smlouvu absolutně neplatnou (viz § 39 ObčZ).⁹³

Ještě než je dílo na základě nakladatelské licence vydáno, je autor oprávněn provést drobné tvůrčí změny autorského díla před jeho vydáním - tzv. *autorskou korekturu* (srov. § 2385 OZ). Korekturu však může autor provést pouze za podmínky, že tím nevyvolá na straně nabyvatele potřebu vynaložení nepřiměřených nákladů a že povaha díla zůstane nezměněna. Zatímco ze strany autora se jedná o oprávnění, kterého se může vzdát, ze strany nabyvatele se však za zákonem stanovených podmínek jedná o povinnost umožnit provedení autorské korektury. Pakliže nabyvatel tuto povinnost poruší, má autor právo od smlouvy odstoupit, jestliže by v důsledku nemožnosti provedení autorské korektury došlo k užití autorského díla způsobem snižujícím jeho hodnotu. Jiné korektury, jako např. oprava gramatických, mluvnických a písařských chyb, provádí standardně nabyvatel.⁹⁴

Rozsah nakladatelské licence může být co do množství rozmnoženin omezen. Je-li takové omezení sjednáno, může nastat situace, že budou rozmnoženiny rozebrány ještě před uplynutím doby, na kterou byla licence udělena. V takovém případě má autor možnost vyzvat nabyvatele ke změně smlouvy za účelem navýšení množstvího rozsahu licence. Ode dne učinění této výzvy počíná běžet šesti měsíční lhůta, s jejímž marným uplynutím spojuje zákon zánik licence, nedohodnou-li se smluvní strany

⁹³ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 1481-1482.

⁹⁴ Tamtéž, str. 1481-1483.

ohledně navýšení množstevního rozsahu licence. Zanikne-li licence tímto způsobem, je autor oprávněn uzavřít licenční smlouvu s jiným nakladatelem.⁹⁵

5.4 Souhlas k výkonu práva duševního vlastnictví

Jak již bylo naznačeno výše, licence není jedinou možnou formou dispozice s předměty duševního vlastnictví. Typickým jednostranným právním jednáním v oblasti práva duševního vlastnictví, v jehož důsledku vzniká možnost třetí osoby k výkonu výlučného práva duševního vlastnictví, je prostý souhlas majitele tohoto práva k takovému jednání. Poskytnutí souhlasu k výkonu práv duševního vlastnictví je možné i v případech, kdy není tato možnost zákonem výslovně předpokládána. Pro možnost udělení takového souhlasu je zcela dostačující, že takové jednání není v konkrétním případě zakázáno OZ nebo jinými právními předpisy.⁹⁶

Je-li autorem nebo oprávněnou osobou udělen jednostranný souhlas k výkonu práva duševního vlastnictví, nevzniká však mezi poskytovatelem oprávnění a jeho nabyvatelem žádný závazek, jako je tomu v případně uzavření licenční smlouvy. Obecně platí, že vznik závazku z jednostranného právního jednání lze připustit pouze tam, kde tuto možnost zákon výslovně stanoví. Pouze v takovém případě je tento souhlas způsobilý vyvolat vznik závazku (viz § 1723 OZ), a to zejména s ohledem na to, že v soukromém právu nelze bez dalšího jinému jednostranně ukládat subjektivní povinnosti ani zakládat jinému subjektivní práva.

Zákon nestanoví pro udělení souhlasu žádné formální náležitosti. Je tedy zcela na vůli účastníků, v jaké formě bude souhlas projeven. Majitel práva může souhlas kdykoliv odvolat a to jednoduše proto, že mu takové jednání žádné ustanovení zákona nezakazuje. Přestože souhlas smluvní strany k ničemu nezavazuje, po dobu trvání takového souhlasu je vyloučeno, aby se osoba jednající v souladu s takovým souhlasem dopustila ohrožení či porušení práva duševního vlastnictví. Majiteli práva tedy nemohou vzniknout žádné odpovědnostní nároky.⁹⁷

⁹⁵ NOVOTNÝ, Petr. *Nový občanský zákoník.: Smluvní právo*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014, 230 s. Právo pro každého (Grada), str. 173.

⁹⁶ TELEČEK, I. a TŮMA, P. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 73-75.

⁹⁷ Tamtéž, str. 73-75.

6 Autorskoprávní licenční smlouva

Účinností OZ byla sjednocena zvláštní právní úprava licenční smlouvy k předmětům chráněným AutZ a licenční smlouvy k předmětům průmyslového vlastnictví. Autorskoprávní licence je podtypem licenční smlouvy, která je charakteristická právě svým předmětem, tj. autorským dílem. S ohledem na to, že celá tato práce pracuje s pojmem autorské právo v užším smyslu, tj. pouze ve vztahu k autorskému dílu, bude i s pojmem autorskoprávní licence pracováno v tomto smyslu. Od zcela specifického předmětu autorskoprávní licence se odvíjejí také další specifika, kterými se autorskoprávní licence vyznačuje oproti obecné úpravě licenční smlouvy. Tato speciální úprava rozvíjí obecnou právní úpravu či obsahuje úpravu odlišnou v případech, kdy by nebylo vhodné, nebo ani možné aplikovat úpravu obecnou. Tato specifika se týkají zejména kontraktačního procesu, odměny, omezení nabyvatele licence a omezení licence, rozmnoženiny pro autora, speciálních způsobů odstoupení od smlouvy a zániku licence.⁹⁸

6.1 Autorskoprávní licence jako druh právního vztahu

Z hlediska teorie práva je vztah mezi poskytovatelem a nabyvatelem založený autorskoprávní licenční smlouvou vztahem právním, který je právní teorií vymezen jako „*společenský vztah mezi nejméně dvěma konkrétně určenými právními subjekty, upravený normami, v němž jeho účastníci jsou nositeli vzájemně spjatých subjektivních práv a právních povinností, které vznikají těmto subjektům přímo nebo zprostředkovaně na základě právních norem.*“ Pojmovými znaky právních vztahů jsou zejména: právní norma, která je nezbytnou podmínkou pro vznik právního vztahu, právní skutečnost a strukturovanost právního vztahu, tj. existence nejméně dvou subjektů, předmětu a obsahu.⁹⁹

6.1.1 Subjekty

Subjekty licenčního právního vztahu jsou **poskytovatel licence** a **nabyvatel licence**. Poskytovatelem může být pouze osoba, které z nějakého právního titulu náleží

⁹⁸ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 1461.

⁹⁹ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva.* 5. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 308 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk), str. 143.

výlučné dispoziční právo, tedy právo s předmětem smlouvy výlučně nakládat, a na druhé straně právo záповědní, které umožňuje oprávněné osobě užívání předmětu jinými osobami zakázat.¹⁰⁰ Pouze osoba, již taková práva svědčí, je oprávněna k udělení svolení či oprávnění k užití autorského díla jiné osobě. Dispoziční právo poskytovatele k předmětu licence se posuzuje bez ohledu na právní důvod, z něhož bylo toto právo nabyto, ovšem samozřejmě pouze za předpokladu, že jde o důvod, který je po právu.¹⁰¹

Za svého života je poskytovatelem zásadně autor díla (popř. spoluautoři díla). Vzhledem k tomu, že autorská majetková práva jsou předmětem dědictví, po smrti autora může být poskytovatelem jeho dědic. Může jím být ale i jiná osoba (právnícká či fyzická), a to osoba, které je výkon majetkových autorských práv k dílu svěřen zákonem, dále kolektivní správce v rámci výkonu kolektivní správy práv, či např. komisionář nebo jiná osoba, která je oprávněna vlastním jménem a na účet autora uzavřít licenční smlouvu.

Nabízí se rovněž otázka, zdali je možné nabytí licence od neoprávněného, tj. zdali může poskytnout licenci i osoba, která nemá dostatečná dispoziční oprávnění k předmětu licence. Podle předchozí právní úpravy účinné do roku 2014 by to dle názoru odborné veřejnosti možné nebylo. V současné době se tato otázka nabízí s ohledem na ustanovení § 1109 a násl. OZ, která za určitých podmínek umožňují nabytí vlastnického práva od neoprávněného. Autorky I. Holcová a V. Křesťanová ovšem došly k závěru, že tato ustanovení není možné v případě autorskopravní licence aplikovat, a to zejména s ohledem na skutečnost, že autorskopravní licence není předmětem věcných práv, tj. ani práva vlastnického (a contrario k ustanovení § 979 OZ). Kromě toho autorky poukazují na další ustanovení týkající se speciální úpravy licence, postoupení licence a poskytnutí podlicence, na která rovněž nelze aplikovat ustanovení o věcných právech a která jsou oporou pro výše uvedený závěr. Z uvedeného je patrné, že ani po účinnosti OZ současná právní úprava nedovoluje nabytí licence od neoprávněné osoby.¹⁰²

¹⁰⁰ ČADA, Karel. *Chránit / nechránit, to je otázka: výsledky výzkumu a vývoje, jejich ochrana a komercializace*. 1. vyd. Plzeň: Alevia, 2014, str. 202.

¹⁰¹ TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, str. 99.

¹⁰² HOLCOVÁ, Irena a KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. Lze podle ustanovení § 1109 a násl. občanského zákoníku nabýt autorskou licenci od neoprávněného? In: KŘÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Vyd. 1. V Praze: Univerzita Karlova, 2014, str. 17-24.

Nabyvatelem licence může být kdokoliv, tedy jakákoliv fyzická či právnická osoba (s výjimkami viz níže). Jak již bylo uvedeno výše, majetková autorská práva jsou předmětem dědictví. V případě smrti nabyvatele licence přecházejí práva a povinnosti z licenční smlouvy na jeho právního nástupce, avšak za podmínky, že tento přechod práv a povinností na právního nástupce nebyl smluvními stranami v licenční smlouvě vyloučen.¹⁰³

Účastníci smlouvy nejsou ničím vázáni při výběru druhé smluvní strany. Omezení smluvní svobody však do jisté míry představuje institut povinné kolektivní správy práv, který se týká licenčních smluv, jejichž předmětem je právo povinně kolektivně spravované. V případě těchto zákonem stanovených povinně kolektivně spravovaných práv platí při jejich výkonu povinné zastoupení autora kolektivním správcem (srov. § 96 AutZ). V takovém případě je poskytovatelem licence vždy příslušný kolektivní správce, a to v rozsahu oprávnění k výkonu kolektivní správy, které mu bylo uděleno Ministerstvem kultury (viz § 98 AutZ).¹⁰⁴ V souvislosti s kolektivní správou práv se omezení smluvní svobody vztahuje také k nabyvateli, kdy v případě kolektivní licenční smlouvy, může být s ohledem na specifičnost tohoto typu licence nabyvatelem pouze právnická osoba sdružující uživatele (viz níže).¹⁰⁵

6.1.2 Předmět a účel

Předmětem autorskoprávní typové licenční smlouvy je **výkon práva užít autorské dílo**. Je zřejmé, že poskytovatel licence může udělit licenční oprávnění pouze k takovému autorskému dílu, se kterým má oprávnění tímto způsobem nakládat. V opačném případě by byla smlouva pro rozpor se zákonem neplatná *ex tunc* (srov. § 580 OZ). Tato podmínka platnosti licenční smlouvy je uplatněním obecného principu, že každý může převést pouze tolik práv, kolik mu náleží. Například jedná-li se o dílo spoluautorů, k uzavření licenční smlouvy nestačí souhlas jen jednoho z nich, nýbrž je třeba souhlasu všech spoluautorů. Také jakákoliv licence, jež je udělena poskytovatelem následně po uzavření výhradní licence, je neplatná a nemá žádných právních účinků,

¹⁰³ ŠVESTKA, J.; DVORÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 1441.

¹⁰⁴ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty., str. 34-35.

¹⁰⁵ Tamtéž, str. 34.

jestliže byla poskytovatelem udělena k témuž předmětu jako licence výhradní.¹⁰⁶ Jak již bylo uvedeno v předchozí podkapitole, v případě autorskoprávní licenční smlouvy není možné aplikovat ustanovení § 1109 OZ a není tedy v žádném případě možné, aby předmětem licence bylo autorské dílo, k němuž nemá osoba v postavení poskytovatele dostatečná oprávnění.

Předmětem autorskoprávní licenční smlouvy je tedy výkon práva dílo užít, resp. oprávnění k výkonu takového práva. Obecně pro licenční smlouvy platí, že pokud by byla uzavřena licenční smlouva k užití nehmotného statku, který není duševním vlastnictvím, jednalo by se o smlouvu absolutně neplatnou dle ustanovení § 580 a § 588 OZ, a to pro rozpor se zákonem. Před tím, než je učiněn závěr o neplatnosti, je však třeba vzít v úvahu možnost, že smlouva, která ač nespĺňuje požadavky autorskoprávní licenční smlouvy, by mohla splňovat náležitosti jiné typové smlouvy nebo jiného právního jednání. V takovém případě se přihlíží zejména k vůli smluvních stran, tedy zejména k tomu, jaké účinky zamýšlely smluvní strany způsobit.

Předmět licenční smlouvy musí být ve smlouvě náležitě určen, a to minimálně tak, aby smlouva splňovala požadavek určitosti právního jednání. Nastane-li situace, kdy nelze obsah jednání zjistit ani výkladem či není-li ani projev vůle mezi stranami dodatečně vyjasněn, bude na takové jednání nahlíženo jako na nicotné (srov. § 533 OZ).

Autorskoprávní licenční smlouvu je možné uzavřít i pro autorská díla dosud nevytvořená. Ovšem i v tomto případě je zapotřebí dodržení obecného příkazu určitosti právních jednání a určit tak například alespoň množství, druh, čas vytvoření apod.¹⁰⁷ Naproti tomu poskytnout oprávnění je možné jen k takovému způsobu výkonu autorského majetkového práva, který je v době uzavření licenční smlouvy znám. To znamená, že není možné poskytnout oprávnění k výkonu autorského majetkového práva způsobem, který v době uzavření licenční smlouvy není objektivně znám (srov. §2372 odst. 1 OZ). Proto udělí-li autor oprávnění ke všem způsobům užití svého autorského díla, tzn. k neomezenému způsobu užití, v souladu s tímto ustanovením je nutné rozsah těchto užití vykládat s ohledem na způsoby užití známé v době uzavření licenční

¹⁰⁶ TELEČ, I. a TŮMA, P. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 86-87.

¹⁰⁷ Tamtéž, str. 86-91.

smlouvy. Chce-li nabyvatel užití dílo jiným způsobem, tzn. způsobem novým, je nutné tento nový způsob užití sjednat v licenční smlouvě.¹⁰⁸

Účelem právní úpravy licenční smlouvy je **umožnit dispozice s autorským právem**, jelikož s ohledem na osobnostní základ těchto práv je není možné jiným způsobem převést. Účel samotné licenční smlouvy je hlavním impulzem smluvních stran k uzavření licenční smlouvy, obvykle jím je **účel hospodářský**. Ze strany nabyvatele je zde zájem především na zhodnocení nehmotného statku a získání z něj plynoucích výnosů. Ze strany poskytovatele se může jednat také o **zájem sociální**, jež se projevuje zejména u osob ve svobodném povolání (např. spisovatel, malíř), jelikož takové osoby se hospodářským zhodnocováním autorských majetkových práv ke svému dílu živí. Často k uzavření licenční smlouvy dochází také za kulturním účelem, kdy účelem licenční smlouvy je **zpřístupnění autorského díla veřejnosti** s cílem vzdělávat, pobavit apod. Přestože je účel smlouvy pro obě smluvní strany důležitý, není podstatnou náležitostí smlouvy (viz níže) a nemusí tedy být v licenční smlouvě nutně výslovně sjednán. Postačí, že z ní vyplývá.¹⁰⁹

6.1.3 Obsah

Obsahem právních vztahů obecně jsou práva a povinnosti jejich subjektů. Z licenční smlouvy jako typového smluvního závazku vyplývá pro nabyvatele základní právo na určité plnění, tj. oprávnění k výkonu práva dílo užít, a zároveň i povinnost uspokojit toto právo splněním dluhu,¹¹⁰ tj. započít s užitím díla a zaplatit odměnu. Nabyvatelova povinnost započít s užitím díla je vázána na poskyvatelovu povinnost splnit závazek řádně a včas. Tím je míněn zejména poskyvatelův závazek předat nabyvateli dílo nebo věc, na které je dílo zachyceno. Jde o jistou formu **povinnosti k součinnosti**, jež má autor vůči nabyvateli licence a jež lze dovozovat i bez výslovného ujednání smluvních stran.

Oprávnění k výkonu práva autorské dílo užít, které prostřednictvím licence nabyvatel získá, odpovídá ze strany poskytovatele **povinnosti strpět** takové jednání,

¹⁰⁸ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, XXV, 2046 s. Velké komentáře, str. 629.

¹⁰⁹ TELEČEK, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, str. 104, 135 – 136.

¹¹⁰ TELEČEK, I. a TŮMA, P. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 71.

kteře je obsahem udělené licence. Poskytnutím licence se majitel práva, tj. poskytovatel, omezuje ve výkonu svého zápoředního práva. Zápořední právo je jedním z prvků výlučného majetkového práva poskytovatele, které mu však jako takové zůstává zachováno a je pouze dobrovolně staveno ve prospěch nabyvatele licence.¹¹¹ V souvislosti s poskytnutím licence nevzniká omezení pouze poskytovateli. Také nabyvatel licence je při výkonu oprávnění z licenční smlouvy omezen, a to ostatními právy autora. Jedná se o práva mající osobnostní povahu, která poskytnutím licence nezanikají a i nadále poskytovateli zůstávají. Nabyvatel tak není oprávněn dílo, jeho název či označení autora jakkoli měnit či upravovat. Ke všem těmto jednáním je nutný souhlas autora s výjimkou případů, kdy si smluvní strany sjednají jinak anebo jde o takovou úpravu či změnu, u které lze spravedlivě očekávat, že by k ní autor vzhledem k okolnostem užití svolil, a u které si poskytovatel nevyhradil svolení.¹¹²

Zatímco obecná ustanovení upravující licenci zakotvují zásadu opravňující povahy licence, kdy nabyvatel získává prostřednictvím licenční smlouvy pouze oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví, nikoli povinnost předmět licence užívat (vyjma případů, kdy trvání práva závisí na jeho výkonu, viz § 2359 odst. 1 OZ),¹¹³ zvláštní ustanovení pro licenci k předmětům chráněným AutZ obsahují právní úpravu opačnou. Z důvodu ochrany zájmu poskytovatele, jež je považován za slabší stranu, zde zásadně platí **povinnost licenci využít** (viz § 2372 odst. 2 OZ). V tomto případě má licence tedy povahu nejen opravňující, ale také zavazující. Nicméně s ohledem na dispozitivnost tohoto ustanovení, je možné jej dohodou smluvních stran vyloučit a sjednat licenční smlouvu pouze jako opravňující. Zároveň je možné, aby nabyvatel licence na sebe převzal povinnost využívat licenci pouze v omezeném rozsahu této povinnosti (např. jen pro území určitého státu s tím, že pro území jiného státu přijímá licenci bez povinnosti ji tam využít).¹¹⁴

Autorskoprávní licenční smlouva je zásadně pojmána jako úplatná, i když není vyloučeno, aby si smluvní strany sjednaly opak (viz § 2366 odst. 1 písm. b) OZ). Je-li

¹¹¹ TŮMA, Pavel a TELEČ, Ivo. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 75.

¹¹² KNAPPOVÁ, Marta, Jiří ŠVESTKA a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: ASPI, 2005, str. 234.

¹¹³ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 1446-1447.

¹¹⁴ TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, str. 146.

však v licenční smlouvě tak ujednáno, má nabyvatel **povinnost odměnu zaplatit**. Této povinnosti pak pochopitelně odpovídá právo poskytovatele na její zaplacení. Ujednání smluvních stran o tom, zda za užití nehmotného statku bude poskytovateli zaplacená odměna, je nutno chápat jako právo relativní povahy *inter partes*, jež je nicméně zákonem zásadně předpokládáné.¹¹⁵ Odměnou může být plnění peněžité i nepeněžité a jeho výše může být stanovena, a to bez ohledu na využití licence (paušální odměna) nebo v závislosti na využití licence, tj. na jejích výnosech (podílová odměna). Pro autorskoprávní licence je podílová odměna preferovaná.¹¹⁶ V této souvislosti ustanovení § 2366 odst. 2 OZ opravňuje poskytovatele ke kontrole příslušných účetních záznamů nebo jiných dokumentů ke zjištění skutečné výše odměny. Účelem tohoto ustanovení je posílit postavení hospodářsky slabší smluvní strany, jež má poskytovateli umožnit udělat si přehled o nabyvatelem docílených výnosech. Je však pouze na poskytovateli, kdy a zda vůbec své právo uplatní.¹¹⁷ Tomuto kontrolnímu oprávnění zároveň odpovídá nabyvatelova povinnost poskytovat pravidelná vyúčtování (srov. § 2366 odst. 3 OZ). V souvislosti s kontrolním oprávněním poskytovatele je poskytovateli uložena povinnost mlčenlivosti pro případ, že jsou mu nabyvatelem poskytnuty informace označené jako důvěrné. Tato povinnost je poskytovateli uložena za účelem ochrany nabyvatelových zájmů. Pokud je sjednána odměna paušální, přičemž je sjednaná odměna tak nízká, že je ve zřejmém nepoměru k zisku z využití licence a k významu předmětu licence pro dosažení takového zisku, pak zákon chrání nositele práv před nespravedlivě nízkou odměnou a zakotvuje právo poskytovatele na dodatečnou přiměřenou odměnu (srov. § 2374 odst. 1 OZ). Tato právní úprava ustanovení § 2374 OZ navazuje na ustanovení § 49 odst. 6 AutZ, označovaný jako tzv. *bestsellerový paragraf*. Smluvním stranám není umožněno, aby dohodou stran toto právo na dodatečnou odměnu smluvně vyloučily, jedná se totiž o úpravu kogentní, která nedává poskytovateli možnost se takového práva vzdát.¹¹⁸

Dojde-li k ohrožení nebo porušení nabyvatelovy licence, je nabyvateli zákonem stanovena povinnost, jakmile se o této skutečnosti dozví, **informovat poskytovatele**.

¹¹⁵ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s.

Beckova edice právní instituty, str. 45.

¹¹⁶ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 1454, 1469.

¹¹⁷ TELEČEK, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, str. 150.

¹¹⁸ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 1454, 1469.

Tomu odpovídá povinnost poskytovatele poskytnout nabyvateli součinnost k právní ochraně licence (srov. § 2369 OZ). V předchozí právní úpravě obsažené v ustanovení § 514 ObchZ byla poskytovateli výslovně stanovena povinnost učinit potřebná opatření k ochraně nabyvatelovi licence. Přestože tato povinnost dle nové právní úpravy OZ poskytovateli stanovena není, domnívám se, že vzhledem k tomu, že je v nejlepším zájmu poskytovatele zabránit rušení nebo omezování licence, bude to především poskytovatel, který bude činit právní kroky k nápravě (a to už jen z toho důvodu, že z jeho práva je nabyvatelovo oprávnění odvozeno). K tomuto ustanovení je však ve vztahu speciality ustanovení § 41 AutZ, které jasně stanoví, že v případě ohrožení nebo rušení výhradní licence, má právo domáhat se nároků (ve smyslu ustanovení § 40 odst. 1 písm. b) až d) a odst. 3 a 4 AutZ) pouze nabyvatel, jemuž toto výhradní oprávnění svědčí. Autor má nadále právo domáhat se ostatních nároků vyjma výše uvedených.

Kromě výše uvedených práv a povinností bude pro subjekty autorskoprávní licenční smlouvy vyplývat celá řada dalších práv a povinností z obecných ustanovení OZ, jež se vztahují na všechny právní vztahy.

6.2 Formální a obsahové náležitosti

6.2.1 Formální náležitosti

Smluvní právo je stejně jako celé soukromé právo obecně postaveno na **zásadě neformálnosti a svobodné vůli** účastníků právních vztahů, čemuž odpovídá skutečnost, že převážná část soukromého práva je tvořena ustanoveními dispozitivní povahy. Tato skutečnost umožňuje smluvním stranám se v určitých mezích odchýlit od zákonné úpravy a sjednat si tak smlouvu, která nejlépe odpovídá jejich vůli. Jinak tomu není ani u autorskoprávních licenčních smluv, v případě kterých je kladen důraz především na zájem smluvních stran a je na jejich vůli, v jaké formě si tuto smlouvu sjednají. Závisí tedy pouze na dohodě smluvních stran, v jaké formě bude licenční smlouva uzavřena, zdali písemně či ústně.¹¹⁹

Ústní forma může být ovšem značně problematická, a to zejména s ohledem na možné konflikty smluvních stran týkající se konkrétních ujednání ve smlouvě. Mohou pak nastat pochybnosti, jaká konkrétní práva a povinnosti byly sjednány, jaká byla

¹¹⁹ TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, str. 130.

sjednána odměna za poskytnutí licence apod. Podobným konfliktům je však možné předejít sjednáním licenční smlouvy v písemné formě.

I v soukromém právu jsou však případy, které jsou upraveny normami kogentní povahy, na jejichž dodržování zákon bezpodmínečně trvá. Takovým případem je ustanovení 2358 odst. 2 OZ, kterým zákonodárce zasahuje do zásady neformálnosti, když stanoví, že *smlouva vyžaduje písemnou formu, a) poskytuje-li se licence výhradní, nebo b) má-li být licence zapsána do příslušného veřejného seznamu*. Požadavek písemné formy u výhradních licencí je stanoven především z důvodu *rozumného uspořádání právních vztahů a právní jistoty v autorskoprávních smluvních vztazích*. Písemná forma výhradní licence je účelná rovněž v případě nutnosti ochrany nabyvatelova výhradního oprávnění vůči třetím osobám, jež mu plyne z výhradní licenční smlouvy.¹²⁰ Písemná forma je mimo výhradní licence vyžadována také v případě licencí, jež mají být zapsány licence do veřejného seznamu. Povinnost zápisu do veřejného seznamu se však autorskoprávních licenčních smluv netýká, jelikož tento požadavek zápisu do veřejných seznamů, jakož i požadavek písemné formy, je dán pouze v případě licencí k předmětům průmyslového vlastnictví.

Konečně je požadavek písemné formy stanoven také pro kolektivní a hromadné smlouvy, a to zejména z důvodu ochrany třetích osob, tj. *„jednotlivých sdružených nabyvatelů, kterým vznikají práva a povinnosti vůči kolektivnímu správci přímo“* (srov. § 101 odst. 1 a odst. 5 AutZ).¹²¹

Kromě výše uvedených případů, kdy jsou smluvní strany povinny uzavřít licenční smlouvu v písemné formě, jsou zde také případy, kdy zákon tuto povinnost nestanoví, avšak v případě, že smluvní strany licenci v písemné formě sjednají, spojuje s touto formální náležitostí vyvratitelné právní domněnky. Takovým případem je písemná forma licence u audiovizuálních a audiovizuálně užitých děl (viz níže).¹²²

Povinnost uzavření licenční smlouvy v písemné formě nemusí být dána jen zákonem. Stejně jako u ostatních smluvních typů je tato povinnost dána v případě, dohodnou-li se na uzavření licenční smlouvy v písemné formě smluvní strany.

¹²⁰ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 32.

¹²¹ TELEČEK, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, str. 131.

¹²² TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 32.

V případě dohody stran o písemné formě smlouvy, se nedostatek písemné formy sankcionuje relativní neplatností, kterou lze namítnout jen, nebylo-li ještě smluvními stranami plněno (srov. § 582 odst. 2 OZ). Pokud se však smluvní strany dohodnou, že vázání licenční smlouvou budou jen v případě, že bude sjednána v písemné formě, nedostatek písemné formy způsobuje neplatnost absolutní, jež lze zhojit jen dodatečným uzavřením smlouvy v písemné formě.¹²³

Dle předchozí právní úpravy platné do konce roku 2014 by se v případě nedostatku zákonem stanovené písemné formy jednalo vždy o neplatnost absolutní.¹²⁴ Domnívám se však, že s účinností OZ by se tato situace mohla v některých případech změnit. Co se týče ustanovení § 2358 odst. 2 písm. a) OZ, které vyžaduje písemnou formu v případě výhradní licence, v případě nedostatku písemné formy by se dle mého názoru dle současné právní úpravy jednalo také o jednání neplatné, avšak pouze relativně.¹²⁵ Toto ustanovení je třeba vykládat v souladu s obecnou úpravou právního jednání a neplatnosti právního jednání. Zde je v ustanovení § 582 odst. 2 OZ uvedeno, že *není-li dodržena forma právního jednání ujednaná mezi stranami, lze neplatnost namítnout, jen nebylo-li plněno. To platí i tehdy, vyžadují-li formu určitého právního jednání ustanovení čtvrté části tohoto zákona.* S ohledem na větu druhou tohoto ustanovení, jakož i s ohledem na to, že OZ je konstruován na principu preference hlediska relativní neplatnosti před neplatnosti absolutní,¹²⁶ je možné dovodit, že by se v tomto případě jednalo o neplatnost relativní. Tomuto závěru svědčí i fakt, že absolutní neplatnost nastává v případě, kdy je zákonný požadavek stanoven za účelem ochrany veřejného pořádku či dobrých mravů, což ovšem není účelem požadavku písemné formy výhradních licencí, jelikož tím je dle mého názoru především ochrana zájmu nabyvatele. Závěr o relativní neplatnosti potvrzuje i důvodová zpráva k OZ, z které jasně vyplývá, že *vyžaduje-li smysl a účel zákona závěr o neplatnosti v případech, kdy jde o neplatnost sledující jako svůj základní cíl ochranu určité osoby, jedná se o relativní neplatnost.*¹²⁷ Uzavřou-li tedy smluvní strany výhradní licenční smlouvu pouze

¹²³ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář.* 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, str. 2098.

¹²⁴ TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví.* 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, str. 131.

¹²⁵ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář.* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, str. 604.

¹²⁶ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem.* 1. vyd. Sagit, 2012, str. 261.

¹²⁷ Tamtéž, str. 260.

ústně, postupují-li podle ní a plní, pak neplatnost smlouvy již žádný z účastníků namítnout nemůže. Na druhou stranu mohou kdykoliv dodatečně sepsat písemné prohlášení o jejím uzavření a o podmínkách, což je příhodné zejména pro vztah ke třetím osobám a v případě sporu.¹²⁸ Jak již bylo naznačeno výše, výhradní licence nejsou jediným případem, kdy je zákonem vyžadována písemná forma. Takovým případem jsou i kolektivní a hromadné licenční smlouvy (srov. § 101 odst. 1 a odst. 5 AutZ). Smyslem tohoto ustanovení je dle mého názoru především ochrana právní jistoty a zájmu širšího okruhu osob, a to zejména jednotlivých sdružených nabyvatelů (viz výše). V tomto případě se tudíž domnívám, že nedodržení písemné formy bude zakládat zjevné narušení veřejného pořádku, a tedy se bude jednat o neplatnost absolutní.

S ohledem na to, že v souvislosti s přijetím OZ se zásadním způsobem změnil pohled na platnost a neplatnost právních jednání, bude posouzení následku nedodržení zákonného požadavku písemné formy v konkrétních případech otázkou zejména pro soudy. Bude tedy třeba vyčkat na judikaturu, jak se k otázce relativní a absolutní neplatnosti v těchto případech postaví.

6.2.2 Obsahové náležitosti

OZ stanoví pro licenční smlouvu určité náležitosti, na nichž bezpodmínečně trvá a jejichž nedostatek má za následek neplatnost licenční smlouvy. V takovém případě se jedná o **tzv. podstatné obsahové náležitosti**. Smluvní strany si mohou ujednat i jiné obsahové náležitosti licenčních smluv, avšak jejich absence nemá za následek neplatnost licenční smlouvy. Tyto „ostatní“ obsahové náležitosti je možné rozdělit do dvou skupin. Ty, které se v licenčních smlouvách vykytují pravidelně, jsou označovány jako **tzv. pravidelné obsahové náležitosti**. Jedná-li se však o náležitosti, jež se v licenčních smlouvách vyskytují jen nahodile, pak jde o **tzv. nahodilé obsahové náležitosti**.

1. Podstatné obsahové náležitosti. Ustanovení OZ, která upravují podstatné obsahové náležitosti, jsou kogentní povahy, což je také důvodem absolutní neplatnosti licenční smlouvy v případě, že by se od takových ustanovení smluvní strany odchýlily. Těmito pojmovými znaky jsou: určení předmětu licence, projev vůle a ujednání o

¹²⁸ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, XXV, 2046 s. Velké komentáře., str. 605.

odměně.¹²⁹ Někteří autoři do podstatných náležitostí licenční smlouvy řadí také způsob užití a rozsah užití (srov. TELEC, Ivo. Přehled práva duševního vlastnictví. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, str. 132), což se ovšem domnívám, že je nesprávné. Licenční smlouva, v níž není sjednán způsob užití či rozsah užití, nebude neplatnou. V případě absence některé z těchto náležitostí, se uplatní vyvratitelná domněnka podle ustanovení § 2376 odst. 2 OZ, dle které platí, že *není-li ve smlouvě sjednán způsob či rozsah užití, má se za to, že licence byla sjednána k takovým způsobům užití a v takovém rozsahu, jak je to nutné k dosažení účelu smlouvy*. V případě, že rozsah užití nelze dovodit ani z účelu smlouvy, nastupuje právní domněnka dle ustanovení § 2376 odst. 3 OZ, že licence byla udělena na v tomto ustanovení uvedený místní, časový a množstevní rozsah užití díla.¹³⁰ Z výše uvedeného je dle mého názoru zřejmé, že i když jsou způsob a rozsah užití náležitostmi v licenčních smlouvách běžně sjednávány, nebudou se řadit mezi náležitosti podstatné, nýbrž se jedná o náležitosti pravidelné.

Ačkoliv absence podstatných obsahových náležitostí licenční smlouvy by měla za následek absolutní neplatnost, je třeba s ohledem na princip svobodné vůle smluvních stran uvážit, zda dané právní jednání nesplňuje pojmové znaky jiné smlouvy nebo právního jednání, které je platné. To znamená uvážit, zdali se vzhledem k obsahu smlouvy nebude jednat o jiný smluvní typ.¹³¹

Výše bylo uvedeno, že jednou z podstatných obsahových náležitostí je **předmět licence**. Ten musí být ve smlouvě náležitě určen, a to alespoň tak, aby smlouva splňovala náležitosti určitosti právního jednání dle obecné právní úpravy, a to platí i pro díla dosud nevytvořená. Platí, že licenci lze poskytnout jen k dílu, se kterým má poskytovatel licence oprávnění takto nakládat. Další podstatnou náležitostí je ujednání o odměně. Přestože je typová autorskoprávní licenční smlouva otypována zásadně jako úplatná, dle zákonné úpravy je možné ji uzavřít rovněž bezúplatně. „*Podstatnou náležitostí není tedy úplata jako taková, ale ujednání o úplatě či bezúplatnosti licence.*“ Dále je podstatnou náležitostí licenční smlouvy také **projev vůle** poskytovatele udělit

¹²⁹ TELEC, I. a TŮMA, P. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 75-76.

¹³⁰ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, XXV, 2046 s. Velké komentáře., str. 638.

¹³¹ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 28.

jiné osobě oprávnění užití díla.¹³² Projev vůle musí být vážný, určitý a srozumitelný. Nesplňuje-li projev vůle tyto náležitosti nebo chybí-li zcela vůle jednající osoby, pak se dle OZ o projev vůle vůbec nejedná. V takovém případě jde se o zdánlivé právní jednání, k němuž se ze zákona nepřihlíží (srov. § 551 a násl. OZ).¹³³

2. Pravidelné obsahové náležitosti. Pravidelné obsahové náležitosti jsou náležitostmi, jež se obvykle v licenční smlouvě ujednávají. Jedná se o takové náležitosti, jež OZ stanoví ve svých dispozitivních ustanoveních, které se použijí, pokud smluvní strany nesjednají jinak.¹³⁴ Jejich absence tedy nemá vliv na platnost licenční smlouvy.

V licenčních smlouvách je pravidelně sjednáván **způsob užití díla**, čímž se rozumí některý ze způsobů užití díla, jež jsou demonstrativně uvedeny v ustanovení § 13 až § 23 AutZ. Způsobem užití díla je někdy myšleno také rozlišení licence na licenci omezenou a neomezenou. Další obvykle sjednávanou náležitostí je **rozsah užití**. Rozsah užití lze členit na územní rozsah licence, časový rozsah licence, množstevní rozsah licence a věcný rozsah licence. Jedná se o omezení nabyvatele licence některým z výše uvedených způsobů. Dále jsou v licenčních smlouvách pravidelně sjednávány tyto náležitosti: **čas užití díla**, tj. určení doby, kdy má k užití díla dojít, dále **ujednání o výhradnosti licence, právo sublicence či souhlas s postoupení licence, ujednání o lhůtě, způsobu a místu platby licenční odměny**.¹³⁵

3. Nahodilé náležitosti. Tyto náležitosti se u licenčních smluv objevují nepravidelně. Může jít o nějaké vedlejší ujednání ke smlouvě, jako je například rozvazovací či odkládací podmínka, či o příkaz, například aby nabyvatel mimo využití licence ještě něco vykonal.¹³⁶ Do této kategorie náležitostí je možné zařadit také ujednání o způsobu označení autorství, zajištění závazku poskytnout licenční odměnu, ujednání o způsobech ukončení smlouvy, podmínky účinnosti smlouvy, smluvní

¹³² TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 29.

¹³³ Obecná část: Právní skutečnosti. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti ČR. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/obecna-cast/zakladni-instituty/pravni-skutecnosti> (cit. dne 16.6.2015)

¹³⁴ TELEČ, I. a TŮMA, P. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 76.

¹³⁵ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 29-32.

¹³⁶ TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, str. 134-135.

zajištění povinnosti výhradního licenčního nabyvatele k výkonu efektivní ochrany autorského práva vůči třetím osobám, opce apod.¹³⁷

6.3 Dispozice s autorskoprávní licencí

Jak již bylo řečeno výše, licence je věcí v právním smyslu a tedy „*disponibilním předmětem soukromoprávních vztahů*.“ Nakládání s poskytnutou licencí se však může dít pouze v souladu s vůlí autora. Z toho vyplývá, že nabyvatel může disponovat s licencí pouze takovým způsobem, jež neodporuje vůli poskytovatele. Jakékoliv další nakládání s poskytnutou licencí je tedy vázáno na souhlas autora. Tato právní úprava vychází z toho, že je „*subjektivním právem autora určit, kdo bude nabyvatelem oprávněn užít jeho dílo*.“¹³⁸

OZ obsahuje speciální ustanovení upravující dva základní způsoby dispozice s licencí. Jedná se o *poskytnutí podlicence* a *postoupení licence*. Kromě těchto specifických způsobů nakládání s licencí, přicházejí do úvahy také jiné dispozice, to s ohledem na možnost aplikace obecných ustanovení OZ. Takovým příkladem může být zastavení licence.¹³⁹ Následující výklad je však zaměřen na dva hlavní způsoby dispozice s licencí, jež upravují speciální ustanovení týkající se licence.

6.3.1 Podlicence

Podlicenční právní vztah vzniká na základě podlicenční smlouvy, jejímž prostřednictvím nabyvatel licence uděluje podlicenčnímu nabyvateli uživatelské oprávnění tvořící součást jemu poskytnuté licence. Nabyvatel licence je limitován rozsahem jemu poskytnuté licence. To znamená, že může poskytnout podlicenci vždy maximálně v rozsahu licence poskytnuté mu autorem a tudíž není možné, aby podlicenční nabyvatel získal podlicenci širší rozsah práv, než má nabyvatel. „*Udělením podlicence nedochází k translativnímu převodu nabytého licenčního oprávnění*“, to znamená, že nedochází ke změně subjektů původní licenční smlouvy.¹⁴⁰

Z ustanovení § 2363 OZ vyplývá, že je možné poskytnout podlicenci pouze v případě, bylo-li tak ujednáno v licenční smlouvě. To však nevylučuje poskytnutí

¹³⁷ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 32.

¹³⁸ Tamtéž, str. 40.

¹³⁹ Tamtéž, str. 40-41.

¹⁴⁰ Tamtéž, str. 40-41.

souhlasu dodatečně.¹⁴¹ Souhlas s poskytnutím licence může být v rámci rozsahu původní licence neomezen anebo omezen, a to například počtem licencí, které je nabyvatel oprávněn udělit, okruhem případných podlicenčních nabyvatelů, jednotlivými způsoby užití či rozsahem licence (časovým, územním nebo věcným) apod.¹⁴² Souhlas poskytovatele licence je důležitou skutečností pro vznik oprávnění k užití. Bez souhlasu poskytovatele oprávnění k užití předmětu licence třetí osobě vůbec nevznikne. Proto jakékoliv užití autorského díla ze strany třetí osoby bez svolení autora je užitím neoprávněným.¹⁴³

Také podlicenční nabyvatel může se svolením autora poskytnout další podlicence ve prospěch třetích osob. V tomto případě může docházet k *tzv. řetězení podlicencí*. V souladu se zásadou *nemo plus iuris* je každé další poskytnutí podlicence však vázáno na souhlas všech předchozích poskytovatelů licence.¹⁴⁴

Vztah mezi podlicencí a původní licencí je akcesorické povahy, což znamená, že zanikne-li licenční vztah mezi původním poskytovatelem a nabyvatelem, zaniká spolu s ním také vztah podlicenční. To vyplývá zejména ze skutečnosti, že po ukončení licenčního vztahu ztrácí nabyvatel práva z licenční smlouvy a tudíž není osobou oprávněnou k poskytnutí oprávnění k výkonu těchto práv.¹⁴⁵

6.3.2 Postoupení licence

Postoupením licence nabyvatel licence oprávnění k užití předmětu licence ztrácí. Tím tedy na rozdíl od poskytnutí podlicence musí v případě postoupení licence nutně dojít ke změně v osobě nabyvatele licence.¹⁴⁶ Na základě postoupení licenční smlouvy uzavřené mezi nabyvatelem, jako postupitelem, a třetí osobou, jako postupníkem, vstupuje postupník do smluvního vztahu s poskytovatelem namísto původního

¹⁴¹ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 1451.

¹⁴² TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 40-41.

¹⁴³ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 1451.

¹⁴⁴ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty, str. 40-41.

¹⁴⁵ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, XXV, 2046 s. Velké komentáře, str. 610.

¹⁴⁶ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 1451.

nabyvatele, tj. postupitele. Postupitel je povinen poskytovatele o postoupení licence třetí osobě bezodkladně informovat.

Postoupení licence nabyvatelem třetí osobě je možné výlučně se souhlasem poskytovatele licence, jenž musí být písemný. Výjimkou z nutnosti souhlasu pro postoupení licence je převedení licence v rámci koupě závodu či jeho složky. V tomto případě ustanovení § 2365 OZ stanoví, že souhlas poskytovatele s postoupením licence se nevyžaduje, ledaže by tak bylo ve smlouvě výslovně ujednáno. Souhlas poskytovatele může být buď obsažen přímo v licenční smlouvě anebo může být dán až následně. Má-li být souhlas obsažen přímo v licenční smlouvě, pak je požadavek písemné formy souhlasu určující také pro formu licenční smlouvy.

Tak jako u podlicence i zde platí, že postupitel může postoupit pouze takový rozsah práv, který mu z licenční smlouvy plyne, přičemž není vyloučeno, aby byla licence postoupena pouze zčásti.¹⁴⁷ Postoupením licence však nedochází k převzetí dluhu nabyvatele licence z licenční smlouvy. K převzetí dluhu může dojít pouze za předpokladu, že je tak mezi postupitelem a postupníkem ujednáno a že k takovému převzetí dal poskytovatel souhlas (viz § 1888 a násl OZ). Pokud ze smlouvy nebylo dosud plněno, pak se za výše uvedených podmínek jedná o cesi smlouvy. Naproti tomu v případě postoupení licence v rámci převodu závodu či jeho části, jež tvoří samostatnou složku, je souhlas vyžadován jen v případě, bylo-li tak zvlášť ujednáno. To znamená, že převodem závodu či jeho části vstupuje kupující do licenční smlouvy jako celku, aniž by k tomu byl nutný souhlas prodávajícího.¹⁴⁸

6.4 Zánik autorskoprávní licenční smlouvy

K zániku autorskoprávní licenční smlouvy může dojít na základě několika právních skutečností. Na zánik autorskoprávní licenční smlouvy se stejně jako ostatní smluvní typy vztahují obecná ustanovení upravující obecně zánik závazků (viz § 1908 a násl. OZ). Kromě těchto obecných ustanovení se na zánik licenční smlouvy vztahují také speciální ustanovení, která reflektují specifičnost tohoto smluvního typu.

¹⁴⁷ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, XXV, 2046 s. Velké komentáře, str. 611.

¹⁴⁸ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 1452.

6.4.1 Výpověď

Již ze samotné podstaty autorskoprávní licenční smlouvy, jejímž prostřednictvím je udělováno oprávnění k výkonu práva autorské dílo užít, vyplývá, že nelze použít obecné ustanovení o výpovědi smluv (viz § 1998 a násl. OZ). Doba trvání majetkových práv je vždy omezena na dobu určitou (srov. § 27 AutZ) a po jejím uplynutí se nehmotný statek stává z hlediska práva volným. Z tohoto důvodu je autorskoprávní licenční smlouva tedy také vždy smlouvou na dobu určitou, z čehož lze vyvozovat, že k jejímu zániku má dojít uplynutím sjednané doby. S ohledem na smluvní autonomii smluvních stran však není vyloučeno, aby se smluvní strany na možnosti výpovědi v licenční smlouvě výslovně dohodly. Smluvní strany se mohou dohodnout nejen na oprávnění jedné ze smluvních stran licenční smlouvu vypovědět, ale mohou si rovněž libovolně sjednat jednotlivé výpovědní důvody, nebudou-li tyto výpovědní důvody v rozporu se zákonem.¹⁴⁹ Naproti tomu výpověď je zákonem výslovně umožněna u licence, která se neváže k předmětům chráněným AutZ, a to za podmínky, že je taková licenční smlouva uzavřena na dobu neurčitou (srov. § 2370 OZ).

V této souvislosti je nutné zmínit ustanovení § 2000 OZ, které navazuje na obecnou právní úpravu výpovědi v ustanovení § 1998 a násl. OZ. V tomto případě se však nejedná o úpravu práva vypovědět závazek, nýbrž se jedná o právo domáhat se zrušení závazku soudem. Tato možnost je dána u dlouhodobých závazků, u nichž doba trvání převyšuje 10 let. Nejedná se však o závazky na dobu neurčitou, ty je možné ukončit standardně výpovědí dle ustanovení § 1999 OZ.¹⁵⁰ Ustanovení § 2000 OZ rovněž umožňuje zrušení závazku soudem i tehdy, „*pokud se okolnosti, z nichž strany zřejmě vycházely při vzniku závazku, změnilo do té míry, že na zavázané straně nelze rozumně požadovat, aby byla smlouvou nadále vázána.*“

6.4.2 Odstoupení od licenční smlouvy

Právo odstoupit od licenční smlouvy je přiznáno poskytovateli licence ve dvou případech. Za prvé se jedná o situaci, kdy nabyvatel licenci nevyužívá či ji využívá avšak nedostatečně – v tomto případě OZ hovoří o možnosti odstoupení poskytovatele **pro nečinnost nabyvatele**. Druhým případem, kdy je poskytovateli dáno právo od

¹⁴⁹TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, str. 151 -152.

¹⁵⁰HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§1721-2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, str. 1182.

licenční smlouvy odstoupit, je **změna přesvědčení autora**. Jak vyplývá z výše uvedeného, právo odstoupit od licenční smlouvy je přiznáno pouze poskytovateli, a to jen za předpokladu splnění řady zákonem stanovených podmínek.¹⁵¹

1. Odstoupení od smlouvy pro nečinnost nabyvatele. Zákonná úprava licence k předmětům chráněným AutZ předpokládá její aktivní využívání nabyvatelem, pokud si smluvní strany neujednají opak. Zákon pak pro případ, že nabyvatel nevyužívá licenci vůbec nebo ji využívá nedostatečně, stanoví pro autora právo za určitých podmínek od výhradní licenční smlouvy odstoupit.¹⁵²

Odstoupení od smlouvy pro nečinnost nabyvatele je tedy právem autora, které mu je dáno přímo zákonem. Toto zákonné právo nelze smluvně vyloučit ani omezit. Pro možnost uplatnění autorova práva od smlouvy odstoupit je kromě nečinnosti nabyvatele nutné splnění také všech ostatních zákonem stanovených podmínek (srov. § 2378 OZ). Autor může odstoupit od smlouvy pouze v případě, že byla nabyvateli poskytnuta licence výhradní, jelikož především v případě výhradní licence je využití licence poskytovatelovým prvořadým zájmem.¹⁵³ Další podmínkou, jejíž splnění je nutné k uplatnění práva na odstoupení, je, že nedostatečné využívání licence má značně nepříznivý dopad na oprávněné zájmy autora a že nečinnost či nedostatečná činnost nabyvatele nebyla způsobena převážně okolnostmi spočívajícími na straně autora. Za výše uvedených podmínek je autor oprávněn od smlouvy odstoupit až v případě, kdy nabyvatel ani po předchozí výzvě autora, aby v přiměřené lhůtě od doručení výzvy licenci dostatečně využil, oprávnění dostatečně nevyužije. Na tento následek marného uplynutí lhůty musí autor nabyvatele ve výzvě upozornit. Výjimkou, kdy není nutné, aby autor před odstoupením od licenční smlouvy nabyvatele vyzýval k dostatečnému využití licence, je případ, kdy využití oprávnění nabyvatelem není možné, anebo prohlásí-li nabyvatel, že licenci nevyužije (srov. § 2378 odst. 2 OZ).¹⁵⁴

Možnost uplatnění práva odstoupit od licenční smlouvy z důvodu nečinnosti je časově omezena uplynutím zákonem stanovené lhůty. Nesjednají-li si smluvní strany jinak, toto právo může autor uplatnit až po uplynutí dvou let od poskytnutí licence,

¹⁵¹TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví. 2.*, upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007, str. 151.

¹⁵²NOVOTNÝ, Petr. *Nový občanský zákoník.: Smluvní právo.* 1. vyd. Praha: Grada, 2014, 230 s. Právo pro každého (Grada), str. 171.

¹⁵³HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář.* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, XXV, 2046 s. Velké komentáře, str. 640-641.

¹⁵⁴NOVOTNÝ, Petr. *Nový občanský zákoník.: Smluvní právo.* 1. vyd. Praha: Grada, 2014, 230 s. Právo pro každého (Grada), str. 171.

respektive od odevzdání autorského díla, bylo-li nabyvateli odevzdáno až po poskytnutí licence (srov. § 2379 odst. 1 OZ). Odlišnou lhůtu OZ stanoví v případě periodického tisku. Jedná-li se o tisk s denní periodicitou, činí tato lhůta tři měsíce, u ostatního periodického tisku pak jeden rok. Během těchto lhůt nelze učinit ani výzvu nabyvateli, aby v přiměřené době licenci dostatečně využil.

S odstoupením autora od licenční smlouvy souvisí možnost nabyvatele licence domáhat se náhrady škody, jež mu vznikla v důsledku tohoto odstoupení. Autor je povinen nahradit nabyvateli škodu vzniklou odstoupením, jsou-li dány důvody zvláštního zřetele hodné, jež je třeba posuzovat zejména s ohledem na důvody, pro něž nabyvatel licenci dostatečně nevyužil. Ustanovení § 2380 OZ upravující nárok nabyvatele na náhradu škody je kogentní povahy, a z toho důvodu jej není možné smluvně vyloučit či se od něj odchýlit. Vezmeme-li v úvahu fakt, že příčinou odstoupení od smlouvy je nečinnost nabyvatele, tj. je následkem jednání nabyvatele, nárok na náhradu škody v tomto případě bude spíše výjimkou.¹⁵⁵

Důsledkem odstoupení autora od smlouvy je vnik bezdůvodného obohacení na straně autora. Způsob, kterým se smluvní strany vypořádají, se odvíjí od skutečnosti, zda nabyvatel nevyužil licenci vůbec nebo ji využil pouze nedostatečně. Pokud nabyvatel nevyužil licenci vůbec, vrátí mu autor odměnu v celkové výši. Využil-li ji pouze částečně, vrátí mu autor odměnu poměrně sníženou o část, jež odpovídá skutečnému využití. Výše uvedené však platí pouze za předpokladu, že nabyvatel neměl povinnost licenci využít. V opačném případě, tj. v případě, kdy nabyvatel takovou povinnost měl a nedostatečným využitím svou povinnost porušil, je právo autora na odměnu zachováno. Byla-li sjednána odměna v závislosti na výnosech z užití autorského díla, aplikuje se vyvratitelná domněnka vzniku práva na odměnu v té výši, v jaké by vznikla, kdyby v době před odstoupením od licenční smlouvy nabyvatel licenci dostatečně využil (srov. § 2381 odst. 2 OZ).¹⁵⁶

2. Odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora. Odstoupit od licenční smlouvy pro změnu svého přesvědčení může autor jen v případě, že jeho dílo nebylo dosud zveřejněno, a domnívá-li se, že by tímto zveřejněním byly značně

¹⁵⁵ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, XXV, 2046 s. Velké komentáře, str. 642

¹⁵⁶ NOVOTNÝ, Petr. *Nový občanský zákoník.: Smluvní právo*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014, 230 s. Právo pro každého (Grada), str. 171

nepříznivě dotčeny jeho osobní oprávněné zájmy (srov. § 2382 odst. 1 OZ). Podmínkou pro odstoupení tedy v tomto případě není porušení povinnosti nabyvatele licence, ale změna okolností, za kterých byla licence udělena. Ačkoliv OZ výslovně neuvádí, že by odstoupení pro změnu přesvědčení autora nebylo v některých případech možné, přesto u některých děl je s ohledem na ustavení AutZ odstoupení od licenční smlouvy pro změnu přesvědčení autora povahově vyloučeno.

Změna přesvědčení je subjektivním postojem autora k vytvořenému dílu, který souvisí s jeho rozhodnutím o zveřejnění díla (§11 odst. 1 AutZ). Změna přesvědčení se tak může týkat pouze zájmů osobnostních, nikoli majetkových. Jde především o posouzení, zda by zveřejněním díla byly nebo mohly být značně nepříznivě dotčeny jeho oprávněné osobní zájmy. Toto posouzení se váže k úvaze, jaký dopad či vliv by mohlo mít zveřejnění na přirozená práva autora, na jeho pověst, vážnost, čest nebo soukromí. Pouhé zjištění, že by zveřejnění díla mohlo jakkoli zasáhnout do osobnostních zájmů autora, k uplatnění práva na odstoupení tedy v tomto případě nestačí. Důležité je zkoumat také intenzitu a rozsah takového zásahu.

Stejně jako u odstoupení z důvodu nečinnosti nabyvatele i v tomto případě je nabyvateli za určitých podmínek přiznáno právo na náhradu škody. Pokud byla licence, od níž autor odstupuje z důvodu změny přesvědčení, udělena jako zavazující, a jestliže nabyvatel licence do doby odstoupení licenci nevyužil v rozsahu, jak byl dle smlouvy povinen, zůstává právo autora na odměnu nedotčeno, přestože fakticky k využití licence nedošlo.¹⁵⁷ S nahrazením škody, jež odstoupením vznikla nabyvateli a na jejíž náhradu má nabyvatel za výše uvedených podmínek právní nárok, spojuje zákon účinky odstoupení od licenční smlouvy. Odstoupení nabývá účinnosti také v případě, je-li nabyvateli poskytnuta dostatečná jistota (srov. § 2382 odst. 2 OZ).

Změní-li se po čase postoj autora k užití daného díla a má-li znovu o užití autorského díla zájem, je povinen nabídnout licenci přednostně původnímu nabyvateli za podmínek srovnatelných s podmínkami původně ujednanými.¹⁵⁸

¹⁵⁷ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, XXV, 2046 s. Velké komentáře, str. 645-646.

¹⁵⁸ NOVOTNÝ, Petr. *Nový občanský zákoník.: Smluvní právo*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014, 230 s. Právo pro každého (Grada), str. 172.

6.4.3 Zánik licence v souvislosti s právním nástupnictvím

OZ obsahuje speciální právní úpravu přechodu práv a povinností v souvislosti s právním nástupnictvím v případě smrti fyzické osoby nebo zániku právnické osoby, které byla udělena licence, tj. fyzické nebo právnické osobě v postavení nabyvatele. Ustanovení § 2383 OZ stanoví, že v takovém případě „přechází práva a povinnosti z licenční smlouvy na jejího právního nástupce, přičemž licenční smlouva může takový přechod práv a povinností na právního nástupce vyloučit.“ OZ zde vychází z majetkoprávní povahy autorskoprávní licence, která je již svou povahou převoditelná *mortis causa*.

V případě smrti fyzické osoby nabyvatele se práva a povinnosti z licenční smlouvy stávají součástí zůstavitelovi pozůstalosti a tedy předmětem dědictví, pakliže to licenční smlouva nevylučuje. V případě zániku právnické osoby v postavení nabyvatele přechází licence na právního nástupce, ovšem logicky pouze za podmínky, že právnická osoba má právního nástupce, čili že je zrušena bez likvidace. Je-li právnická osoba zrušena bez právního nástupce, může být licence postoupena v rámci její likvidace na základě právního úkonu likvidátora nebo na základě rozdělení likvidačního zůstatku. K postoupení licence v rámci likvidace je vyžadován souhlas autora. K přechodu práv a povinností z licenční smlouvy může dojít také, jestliže závod zrušené právnické osoby v postavení nabyvatele byl prodán. Nedojde-li k přechodu práv a povinností z licenční smlouvy některým z výše uvedených způsobů, pak tyto práva a povinnosti zanikají spolu s právnickou osobou.

K přechodu práv a povinností dle výše uvedené speciální právní úpravy dochází pouze v případě smrti či zániku nabyvatele licence, nikoli autora či jiného poskytovatele licence. V případě smrti fyzické osoby nebo zániku právnické osoby v postavení poskytovatele licence se aplikují obecná ustanovení § 2009 OZ s tím, že smrtí poskytovatele licence licenční smlouva zásadně nezaniká. K jejímu zániku dojde pouze za předpokladu, že plnění bylo omezeno pouze na osobu poskytovatele licence (např. licenční smlouva k dílu dosud nevytvořenému).¹⁵⁹

¹⁵⁹ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty., str. 58.

7 Smlouva o dílo a oprávnění k jeho užití

Smlouva o dílo je jedním ze smluvních typů, který je od účinnosti OZ jednotně upraven v tomto právním předpise. AutZ však obsahuje zvláštní ustanovení týkající některých specifických děl (viz § 58 a násl. AutZ). Smlouva o dílo je uzavřena smluvními stranami, kdy jedna ze stran (zhotovitel) se zavazuje provést dílo na svůj náklad a nebezpečí a druhá strana, která si toto dílo objednala (objednatel), se zavazuje dílo převzít a zaplatit za něj cenu (srov. § 2586 odst. 1 OZ). Uzavřením smlouvy vznikne mezi jejími účastníky synallagmatický vztah, jehož účelem je provést za úplatu dílo podle obsahu smlouvy.¹⁶⁰

V souvislosti s vytvořením díla je třeba rozlišovat dva související právní vztahy, a to jednak **právní poměr ze smlouvy o dílo** (viz předchozí odstavec) a jednak **právní poměr z užití vytvořeného díla**. Souvislost mezi těmito právními poměry, která spočívá zejména v jejich účelu, řeší jednak obecně ustanovení § 2633 a § 2634 OZ a jednak speciální ustanovení § 61 AutZ pro **autorská díla vytvořená na objednávku**. Toto speciální ustanovení je použitelné pouze pro případy, kdy dílo bylo vytvořeno přímo autorem osobně.¹⁶¹ Není-li zhotovitelem přímo autor osobně, užití se obecná ustanovení OZ. Na tomto místě nutno upozornit, že ustanovení § 61 AutZ však v žádném případě neupravuje samostatný smluvní typ. Vždy se bude jednat o smlouvu o dílo dle OZ.¹⁶²

V ustanovení § 61 odst. 1 OZ je konstruována vyvratitelná právní domněnka, že objednatel je ze zákona oprávněn užit dílo za účelem, který vyplývá ze smlouvy. Zatímco dle názoru některých autorů se v tomto případě jedná o zákonnou licenci,¹⁶³ jiní se domnívají, že se jedná spíše o tzv. *kvazilicenci*,¹⁶⁴ která se od zákonné licence odlišuje zejména v tom, že k omezení nedochází ve veřejném zájmu, nýbrž v zájmu soukromém, kdy omezení vyplývá ze smluvního vztahu mezi objednatelem a

¹⁶⁰ ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 188.

¹⁶¹ KOUKAL, Pavel a JAN NECKÁŘ. *Autorská práva a práva související v daňových souvislostech*. 1. vydání. Olomouc. ANAG, 2011. Edice právo, str. 50-51.

¹⁶² CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ P. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, Str. 110.

¹⁶³ KŘÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a spol. *Autorský zákon. Komentář*. 2. aktualizované vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2005. str. 182.

¹⁶⁴ TELEČ, I., TŮMA, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1.vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, str. 487.

autorem.¹⁶⁵ Ustanovení § 61 AutZ dále stanoví, že chce-li objednatel užít dílo nad rámec účelu vyplývajícího ze smlouvy, je za takovým účelem třeba uzavřít licenční smlouvu. Ve spojení s odstavcem 2 tohoto ustanovení lze dospět k závěru, že objednatel nabývá ze zákona licenci nevýhradní, jelikož na základě tohoto ustanovení je autor zásadně oprávněn jak k užití díla, tak k poskytnutí licence třetí osobě. Autor je však v případě užití takového díla zákonem omezen oprávněnými zájmy objednatele. Zákon pojem oprávněné zájmy však blíže nedefinuje a jedná se tedy o právní otázku, kterou je nutno posoudit vždy s ohledem na konkrétní okolnosti případu.¹⁶⁶

Jak již bylo uvedeno výše, v případě, že zhotovitelem není přímo autor (tj. např. je-li autor subdodavatelem zhotovitele), budou aplikována ustanovení § 2633 a § 2634 OZ. Ustanovení § 2634 OZ stanovuje obdobně jako první věta ustanovení § 61 odst. 1 AutZ vyvratitelnou domněnku poskytnutí licence k dílu objednateli, co do účelu smlouvy. Dle ustanovení § 2633 OZ má zhotovitel právo rozhodovat o způsobu nakládání se zhotoveným dílem, přičemž je zde na rozdíl od úpravy obsažené v ustanovení § 61 odst. 2 AutZ zdůrazněna nutnost smluvního ujednání zhotovitele s objednatelům o možnosti poskytnutí díla třetím osobám. Jestliže takové jednání smlouva výslovně nezakazuje, je k němu zhotovitel oprávněn, není-li to vzhledem k povaze díla v rozporu se zájmy objednatele.¹⁶⁷

Ať už se jedná o právní úpravu užití díla a dispozice s ním dle OZ nebo dle AutZ, v obou případech jde o ustanovení dispozitivní a rozhodné je tedy vždy smluvní ujednání o způsobu nakládání s dílem. Běžně dochází ke vzniku tzv. *smíšených smluv*, které kombinují smlouvu o dílo a licenční smlouvu.¹⁶⁸

Na tomto místě nutno dodat, že právní úprava ustanovení § 61 AutZ, stejně jako právní úprava oddílu upravujícího dílo s nehmotným výsledkem (který zahrnuje dvě výše uvedená ustanovení § 2633 a § 2634 OZ) se použije i v případě díla prováděného na základě veřejného příslibu, tj. **soutěžního díla**. Někteří autoři dovozují, že právní úprava obsažená v AutZ se použije v případě, kdy soutěžní dílo bylo vytvořeno autorem

¹⁶⁵ Tamtéž, str. 556.

¹⁶⁶ TELEČ, I., TŮMA, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1.vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, str. 581.

¹⁶⁷ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, XXV, 2046 s. Velké komentáře, str. 1141.

¹⁶⁸ Tamtéž, str. 1143.

(soutěžícím) na základě veřejné objednávky nebo objednávky směřující vůči konkrétním autorům (soutěžitelům).¹⁶⁹

AutZ kromě díla vytvořeného na objednávku a soutěžního díla upravuje i jiné kategorie děl, jejichž specifčnost spočívá mimo jiné ve zvláštní úpravě oprávnění k užití díla. Jedná se o dílo zaměstnanecké, dílo školní, dílo audiovizuální a audiovizuálně užitá a počítačový program.

Dílo zaměstnanecké je takové dílo, které „*autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního či služebního vztahu k zaměstnavateli nebo z pracovního vztahu mezi družstvem a jeho členem*“ (viz § 58 odst. 1 AutZ). Ačkoliv je takové dílo vytvořeno zaměstnancem, který je tedy autorem onoho díla, majetková práva k dílu vykonává zaměstnavatel. Zaměstnavatel je oprávněn prostřednictvím licence poskytnout právo k výkonu majetkových práv třetí osobě, avšak pouze se souhlasem autora. V případě, že zaměstnavatel nevykonává majetková práva dostatečně, má autor právo na udělení licence k výkonu těchto práv. Odmítne-li zaměstnavatel autorovi licenci udělit a nemá-li k tomuto odmítnutí závažné důvody, je možné obsah licence nahradit soudním rozhodnutím. Ukončení pracovního nebo obdobného poměru nemá vliv na oprávnění zaměstnavatele k výkonu majetkových práv k zaměstnaneckému dílu. Zemře-li fyzická osoba nebo zanikne-li právnická osoba v postavení zaměstnavatele bez právního nástupce, nabývá oprávnění k výkonu majetkových práv autor díla.

Školní dílo je takovým dílem, které je „*vytvořeno žákem nebo studentem v rámci plnění svých studijních povinností*“ (viz § 35 odst. 3 AutZ). Škola, školské či vzdělávací zařízení má v případě zájmu o výtěžné užití takového díla právo na uzavření licenční smlouvy s autorem. Ten má za obvyklých podmínek povinnost udělit souhlas s užitím díla. Odmítne-li bez závažných důvodů uzavřít se školou, školským či vzdělávacím zařízením licenční smlouvu, je možné jeho souhlas nahradit soudním rozhodnutím. I přes zákonný nárok školy, školského či vzdělávacího zařízení na udělení licence, je autor oprávněn se svým dílem nakládat. To znamená, že je mimo jiné oprávněn také k udělení licence jiné osobě. Autor je však při nakládání se svým dílem povinen dbát na oprávněné zájmy školy, školského či vzdělávacího zařízení. Zákon autorovi zakazuje nakládání s dílem způsobem, jež je s takovými zájmy v rozporu.

¹⁶⁹ CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ, P. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, 489 s., str. 112.

Audiovizuální dílo je dílo, jehož autorem je režisér, a jež je AutZ definováno jako „*dílo vytvořené uspořádáním děl audiovizuálně užitých, ať již zpracovaných, či nezpracovaných, které sestává z řady zaznamenaných spolu souvisejících obrazů, vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem, či nikoli, vnímatelných zrakem, a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem*“ (viz § 62 odst. 1 AutZ). Díla, která jsou zařazena do audiovizuálního díla, jsou nazývána díly audiovizuálně užitými. AutZ spojuje s audiovizuálními a audiovizuálně užitými díly právní domněnky ve prospěch výrobce prvotního záznamu audiovizuálního díla.¹⁷⁰ U audiovizuálního díla AutZ ve svém ustanovení § 63 odst. 3 stanoví, že udělí-li autor audiovizuálního díla písemnou smlouvu oprávnění zaznamenat je na prvotní záznam, platí, že výrobcí tímto udělil výhradní a neomezenou licenci k užití audiovizuálního díla a že se s výrobcem zároveň dohodl na odměně ve výši obvyklé. Dále dle ustanovení § 64 odst. 1 AutZ vzniká vyvratitelná domněnka v případě, že „*autor díla audiovizuálně užitého, s výjimkou díla hudebního, udělil výrobcí prvotního záznamu audiovizuálního díla písemnou smlouvou oprávnění k zařazení díla do díla audiovizuálního*“. Výrobce je pak oprávněn nejen k zařazení audiovizuálně užitého díla do díla audiovizuálního a k jeho zaznamenání na prvotní záznam, nýbrž je oprávněn jej také zpracovat, změnit, může jej také dabovat nebo opatřit titulky. Zároveň platí, že byla tímto výrobcí poskytnuta výhradní a neomezená licence k užití audiovizuálního díla a že se autor s výrobcem dohodli na odměně obvyklé.¹⁷¹

Počítačový program je možné definovat jako „*soustavu příkazů, které jsou schopny řídit činnost počítače za účelem dosažení konkrétního výsledku*.“ AutZ zákon v souvislosti s užíváním počítačového programu stanovuje zákonnou licenci pro překlad, zpracování, úpravu či jinou změnu tohoto díla, je-li takové nakládání s počítačovým programem nezbytné k jeho využití. V takových případech tedy uživatel nikterak nezasahuje do autorského práva. Autor počítačového programu je oprávněn zamezit neoprávněnému užívání svého díla technickými prostředky ochrany ovšem

¹⁷⁰ CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ P. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, Str. 104 -123.

¹⁷¹ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, str. 2098.

pouze za předpokladu, že takové prostředky nebudou bránit užívání počítačového programu oprávněnými uživateli.¹⁷²

Výše bylo uvedeno několik případů, kdy AutZ svěřuje výkon autorských majetkových práv osobě odlišné od autora. V souvislosti s přijetím OZ vyvstává otázka, zdali je možné, aby autor svěřil autorská majetková práva ke svému dílu prostřednictvím smlouvy. Do účinnosti OZ to dle právní nauky možné nebylo, a to zejména s ohledem na ustanovení § 12 odst. 1 a § 26 odst. 1 AutZ.¹⁷³ Pravdou je, že ustanovení § 12 odst. 1 AutZ, které zakotvuje způsoby, kterými může autor své dílo užít, právo svěřeni výkonu majetkového autorského práva autorem jiné osobě nezakotvuje. Je však nutné vzít v potaz fakt, že se jedná o výčet způsobů užití demonstrativní.¹⁷⁴ Ustanovení § 26 odst. 1 AutZ navíc dle mého názoru takové svěřeni výkonu práv nezakazuje, jelikož toto ustanovení zakazuje autorovi převést jeho majetková práva, nikoliv jejich výkon. Nadto nová právní úprava OZ je postavena na zásadě autonomie vůle stran, která v různých formách prostupuje celým OZ, a představuje dle mého názoru zcela zásadní změnu v pojetí závazkového práva obecně. S ohledem na zásadu autonomie vůle stran, jakož i s ohledem na to, že AutZ postoupení výkonu majetkových práv umožňuje zaměstnavateli, jedná-li se o dílo zaměstnanecké (viz výše), není dle mého názoru důvod takovéto jednání autorovi zakazovat. Možné je se jen domnívat, jak velký význam a jak velká váha bude zmíněné zásadě autonomie vůle přisuzována v právní praxi a judikatuře. S ohledem na právní jistotu by bylo v tomto případě účelné přímo v AutZ, příp. OZ, upravit jako samostatný smluvní typ smlouvu o převodu výkonu majetkových autorských práv.

¹⁷² CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ, P. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, Str. 104 -123.

¹⁷³ Právo výkonu autorských majetkových práv k počítačovým programům. *root.cz*. Dostupné z: <http://www.root.cz/specialy/licence/pravo-vykonu-majetkovych-autorskych-prav-k/> (cit. dne 14.8.2015)

¹⁷⁴ TELEČ, I., TŮMA, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1.vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, str. 165.

8 Smlouvy v rámci kolektivní správy práv

8.1 Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s autorským právem

Kolektivní správou se dle ustanovení § 95 odst. 2 AutZ rozumí „*zastupování většího počtu osob, jimž přísluší majetkové právo autorské nebo majetkové právo související s právem autorským, ze zákona oprávnění k výkonu majetkových práv k dílu, nebo ze smlouvy výhradní oprávnění k výkonu práva kolektivně spravovaného pro celou dobu trvání majetkových práv a alespoň pro území České republiky s právem poskytnout podlicenci (dále jen "nositelé práv") k jejich společnému prospěchu, a to při výkonu jejich majetkových práv ke zveřejněným nebo ke zveřejnění nabídnutým dílům, uměleckým výkonům, zvukovým a zvukově obrazovým záznamům (dále jen "předměty ochrany"), pokud jiný než kolektivní výkon těchto práv je nedovolený nebo neúčelný.*“ Kolektivním správcem se pak rozumí právnická osoba sdružující nositele práv, přičemž hlavním předmětem její činnosti je právě výkon kolektivní správy. Jednotliví kolektivní správci jsou jakýmsi zprostředkovateli mezi nositeli práv a uživateli. V souvislosti s díly, jež má ve své evidenci a které spravuje, zastupuje jejich autory, popřípadě jiné nositele práv, při výkonu jejich majetkových práv autorských. Každý kolektivní správce je na základě veřejnoprávního pověření oprávněn zastupovat pouze určitou skupinu nositelů práv. Konkrétní nositele pak zastupuje na základě s nimi uzavřené smlouvy, popřípadě na základě reciproční smlouvy uzavřené se zahraničním kolektivním správcem, která jej pověřuje zastupovat nositele práv na daném území. Jedná se však pouze o zastoupení nepřímé, protože zastupováním nositelů práv nenabývají přímo žádná jejich práva. Kolektivní správce nabízí díla, jež je pověřen spravovat, prostřednictvím licenčních smluv k užití potenciálními uživateli. Od těchto uživatelů následně inkasuje odměnu spojenou s takovým užitím, jež posléze rozděljuje mezi jednotlivé zastupované nositele práv.

Kolektivní správu lze dělit na dobrovolnou, povinnou a dále tzv. *systém rozšířené kolektivní správy*.

Dobrovolná kolektivní správa je činěna ve prospěch pouze těch osob, se kterými příslušný kolektivní správce uzavřel smlouvu, a zároveň je také činěna pouze v mezích mu daných touto smlouvou.

U **tzv. povinné kolektivní správy** mají příslušní nositelé práv povinnost nechat se při výkonu jejich autorských majetkových práv zastupovat. Kolektivní správci jednají tedy za všechny nositele daných práv, avšak co se týče odměny, kterou kolektivní správce vybírá od uživatelů, při jejím rozdělování je přihlíženo pouze k těm nositelům práv, kteří jsou zastupováni kolektivním správcem na základě smlouvy nebo se u něj přihlásili k evidenci. V tomto případě jsou AutZ stanovena práva, jež jsou povinně kolektivně spravována. Jedná se o právo na odměnu související s výkonem některých majetkových práv, za stanovených podmínek o právo na užití kabelovým přenosem děl, živých výkonů a výkonů zaznamenaných na zvukový nebo na zvukově obrazový záznam a dále právo na roční doplňkovou odměnu od výrobce zvukového záznamu dle ustanovení § 71 odst. 4 AutZ (viz § 96 odst. 1 AutZ). V případě těchto kolektivně spravovaných práv nejsou jejich nositelé oprávněni sami udělovat licenci, a to pod sankcí neplatnosti takového jednání pro rozpor se zákonem. AutZ totiž v tomto případě omezuje smluvní volnost stran tím způsobem, že neumožňuje, aby v postavení poskytovatele licence byl kdokoliv jiný než kolektivní správce.

V rámci **tzv. rozšířené správy** je kolektivní správce oprávněn udělovat souhlas k užití předmětů ochrany nejen za nositele práv, se kterými má uzavřenou smlouvu, ale rovněž za všechny ostatní nositele práv, které spadají do rámce jeho působnosti. Uživatel je pak tedy oprávněn užívat všechna díla, která spadají do předmětu činnosti konkrétního správce, ať jsou jím smluvně zastoupená či nikoliv. Jistým specifíkem je, že nositelé práva mohou účinky této rozšířené kolektivní správy vyloučit vyjma provozování rozhlasového a televizního vysílání. Při rozdělování odměny získané v souvislosti s užitím předmětů ochrany kolektivní správce podobně jako u povinné kolektivní správy přihlíží pouze k těm nositelům práv, kteří jsou u něj za tímto účelem evidováni, přičemž je povinen vyzvat k přihlášení ty, za užití jejichž předmětů ochrany odměnu vybral, avšak mu nejsou známy.¹⁷⁵

Závěrem této podkapitoly považuji za vhodné zmínit plánovanou novelu AutZ, která se významnou měrou dotýká právě kolektivní správy práv. Důvodem této novely je nutnost transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu do Českého právního

¹⁷⁵ MATĚJČIČNÝ, Tomáš. *Kolektivní správa autorských práv*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014., str. 29-36.

řádu. Co se týče kolektivní správy práv, směrnice formuluje konkrétní požadavky na výkon kolektivní správy, jakož i na samotné kolektivní správce a subjekty dotčené kolektivní správou, na finanční řízení a dále požadavek transparentnosti kolektivních správců. Kromě směrnice reaguje novela na stávající problémy související s kolektivní správou. Zejména se jedná o kritizovanou praxi sjednávání sazebníků odměn, které vybírají kolektivní správci. V neposlední řadě se novela týká úpravy licencování užití na trhu nedostupných nebo osiřelých děl prostřednictvím kolektivní správy.¹⁷⁶

8.2 Smlouvy uzavírané v rámci kolektivní správy práv

V rámci činnosti kolektivní správy práv dochází ke vzniku několika smluvních vztahů. Jedná se o smlouvy uzavřené jednak mezi kolektivním správcem a nositelem práv a jednak mezi kolektivním správcem a uživatelem.

8.2.1 Smlouvy uzavírané v rámci kolektivní správy práv s nositeli práv

Mezi nositelem práv a příslušným kolektivním správcem dochází k uzavření **smlouvy o zastupování autorských majetkových práv**, na základě které je kolektivní správce oprávněn zastupovat daného nositele práv. Tato smlouva je typově smlouvou příkazní, kdy kolektivní správce vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a na účet nositele práv udělí licenci k užití jeho děl. Autz stanovuje kolektivnímu správcovi povinnost k uzavření takové smlouvy s každým nositelem práv, který o zastupování kolektivním správcem projeví zájem.¹⁷⁷ Jistou výjimkou, kdy kolektivní správce může dle právní teorie odmítnout zastupování, je případ, „*kdy by takové zastupování bylo v rozporu s obvyklostí.*“ Tím může být například příliš nákladné zastupování v porovnání s možnými výnosy.¹⁷⁸ Tato možnost odmítnutí je odůvodněna účelem kolektivní správy, kdy by takové zastupování bylo v rozporu se zájmy nositelů práv.

8.2.2 Smlouvy uzavírané v rámci kolektivní správy práv s uživateli

Mezi kolektivním správcem a uživatelem dochází k uzavření **licenční smlouvy k užití kolektivním správcem zastupovaných děl**. Zákonem je upraveno několik

¹⁷⁶ 130/15 Novela autorského zákona T: 15.7.2015. *Hospodářská komora České republiky*. Dostupné z: <http://www.komora.cz/pro-podnikani/legislativa-a-normy/pripominkovani-legislative/nove-materialy-k-pripominkam/130-15-novela-autorskeho-zakona-t-15-7-2015.aspx> (cit. dne 16.8.2015)

¹⁷⁷ MATĚJČIČNÝ, Tomáš. *Kolektivní správa autorských práv*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014., str. 45-46.

¹⁷⁸ TELEČ, I., TŮMA, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1.vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, str. 800.

podtypů licenční smlouvy. Typickými smlouvami uzavíranými v rámci výkonu kolektivní správy mezi kolektivními správci a uživateli jsou tzv. **hromadné licenční smlouvy** a tzv. **kolektivní licenční smlouvy**, jež jsou upraveny AutZ. Oba dva tyto zcela specifické podtypy licenčních smluv musí být uzavřeny v písemné podobě, a to pod sankcí absolutní neplatnosti. Každý kolektivní správce je ve smyslu ustanovení § 101 odst. 1 písm. h) AutZ povinen uzavírat licenční smlouvy se všemi uživateli.¹⁷⁹

Z této kontraktační povinnosti existuje několik výjimek, kdy kolektivní správce tuto povinnost nemá. Zejména se jedná o případy, kdy je uzavření licenční smlouvy v rozporu s oprávněným zájmem nositele práv, popř. s oprávněným společným zájmem nositelů práv, jedná-li se o licenční smlouvu hromadnou.¹⁸⁰ Pokud se jedná o kolektivní licenční smlouvu, nemá kolektivní správce povinnost ji uzavřít ani v případě, „nelze-li to na něm spravedlivě požadovat pro zanedbatelný počet uživatelů, které taková osoba sdružuje“ (viz § 101 odst. 4 AutZ). Z kontraktační povinnosti lze vyvodit, že kolektivní správce poskytuje oprávnění k užití předmětu ochrany neomezenému počtu uživatelů. Z toho vyplývá, že kolektivní správce nemůže udělovat licenci výhradní, jejímž poskytnutím by jiné v užívání omezil. V ustanovení § 101 odst. 8 AutZ je výslovně upraveno oprávnění poskytovat licence pouze jako nevýhradní.¹⁸¹

Kolektivní správce může uživateli v souvislosti s uzavřením kolektivní či hromadné licenční smlouvy uložit určitá omezení, jejichž účelem je ochrana oprávněných zájmů nositele práv. Smluvní volnost kolektivního správce je však v takovém případě omezena. Ustanovení § 101 odst. 2 AutZ zakazuje kolektivnímu správci ukládat omezení nad rámec povinností vyplývajících ze zákona. Rámec zákonné ochrany však není nikterak přesně definován, a proto posouzení, zdali určité smluvní omezení je stanoveno již nad tento rámec, bude vždy záviset na konkrétních okolnostech daného případu. Tímto ustanovením je kolektivnímu správci znemožněno zneužívat své dominantní postavení a ukládat tak nepřiměřená omezení nad míru stanovenou zákonem.¹⁸²

¹⁷⁹ MATĚJČIČNÝ, Tomáš. *Kolektivní správa autorských práv*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, str. 46-49.

¹⁸⁰ CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ P. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, Str. 166.

¹⁸¹ CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ P. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, Str. 166.

¹⁸² TELEČ, I., TŮMA, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2007, str. 822.

Kolektivnímu správci jsou v souvislosti s těmito smlouvami dána různá oprávnění. Je tak například oprávněn zakázat užití předmětů ochrany tomu smluvnímu uživateli, který i přes to, že mu byla poskytnuta dodatečná třicetidenní lhůta, nezaplatil za užití předmětů ochrany splatnou odměnu. Tato specifická sankce za porušení smluvní povinnosti je pouze dočasného charakteru a její účinky se váží tedy pouze na dobu prodlení. Vysloví-li kolektivní správce takový zákaz, dochází k pozastavení právních účinků licence, čímž nabyvatel ztrácí veškerá oprávnění z ní vyplývající. Následné užívání předmětů ochrany by bylo užitím bezesmluvním, čímž by došlo k neoprávněnému zásahu do práva autorského se všemi jeho důsledky.¹⁸³

Za účelem usnadnění sjednávání kolektivních či hromadných licenčních smluv je možné využít pro tyto účely nestranné zprostředkovatele jmenované ministerstvem vnitra. Tito zprostředkovatelé mají povinnost být smluvním stranám nápomocni při jejich jednáních a případně sami předkládat vlastní řešení (viz § 102 AutZ).

1. Hromadná licenční smlouva je vůbec nejběžnějším smluvním typem uzavíraným mezi kolektivním správcem a uživatelem. Jedná se o zvláštní podtyp licenční smlouvy, ze které je uživatel oprávněn k užití všech děl, které zastupuje příslušný kolektivní správce. V rámci tzv. rozšířené kolektivní správy je kolektivní správce oprávněn udělovat souhlas i k užití děl, které sice co do typu spadají do jeho působnosti, avšak jež smluvně nezastupuje. Není vyloučeno, aby kolektivní správce poskytl souhlas k užití individuálně určenému okruhu předmětů ochrany. Tato varianta však není s ohledem na administrativní náročnost a často i potřeby uživatelů příliš využívána.

2. Kolektivní licenční smlouva je kromě obligatorního postavení kolektivního správce jako poskytovatele specifická také tím, že je uzavírána s právnickou osobou, která sdružuje jednotlivé uživatele. Přestože tuto licenční smlouvu uzavírá právnická osoba jako celek, práva a povinnosti vůči kolektivnímu správci vznikají jejím členům přímo. To mimo jiné znamená, že k platbě odměn za užití jsou povinni jednotlivě všechny sdružené osoby.¹⁸⁴

¹⁸³ TELEČ, I., TŮMA, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1.vyd. Praha: C.H.Beck, 2007, str. 826.

¹⁸⁴ MATĚJČIČNÝ, Tomáš. *Kolektivní správa autorských práv*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, str. 46-48.

9 Aplikace obecných smluvních typů OZ v oblasti autorského práva

V této práci výše byly popsány především druhy smluv, které jsou typicky uzavírány v oblasti autorského práva. Stejně jako v jiných oblastech soukromého práva je s ohledem na autonomii vůle stran možná také aplikace některých obecných smluvních typů upravených v OZ, jež nejsou typově vymezeny pouze pro oblast autorského práva. V případě aplikace některého z obecných smluvních typů je však nutné přihlídnout ke specifickým autorského práva. S ohledem na ustanovení § 1746 odst. 2 OZ, jež stanoví, že *strany mohou uzavřít i takovou smlouvu, která není zvláště jako typ smlouvy upravena*, je pak možné mluvit o neuzavřeném počtu smluvních typů. Toto ustanovení umožňuje stranám uzavřít takovou smlouvu, jež jim nejlépe vyhovuje individuálně. V případě uzavírání smluvního typu, jež není výslovně upraven zákonem, je třeba však mít na paměti, že v souladu s obecnými ustanoveními OZ nesmí nepojmenovaná smlouva odporovat účelu nebo obsahu zákona, a to pod sankcí neplatnosti (srov. § 580 OZ).¹⁸⁵

¹⁸⁵ ELIÁŠ, K. a kol., *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, str. 714.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo přiblížit nejvýznamnější smluvní vztahy vznikající v oblasti autorského práva a zároveň popsat konkrétní změny, které do oblasti smluvního autorského práva přinesla rekodifikace.

Autorské právo se vyznačuje mnoha specifiky, která vyplývají zejména z koncepčního pojetí autorského práva založeného na tzv. quasi-dualistickém principu, kdy je v rámci autorského práva třeba rozlišovat práva osobnostní a práva majetková. Právě existence osobnostních práv, jež jsou úzce spjata s osobností autora, se významnou měrou projevuje ve smluvních vztazích v oblasti autorského práva. S ohledem na osobnostní základ autorských práv je stanoven legální zákaz jejich převodu. Vzhledem k této skutečnosti je v současné době základní formou dispozice s autorskými majetkovými právy licenční smlouva, prostřednictvím které je možné poskytnout užívací oprávnění k autorskému dílu. V rámci diskuzí odborné veřejnosti je již delší dobu uvažováno o opuštění dosavadní koncepce nepřevoditelnosti majetkových autorských práv, což by znamenalo podstatný zásah do legislativního pojetí ochrany autorského práva, který by si vyžádal přímou novelu AutZ.

V souvislosti s přijetím OZ se v oblasti autorského smluvního práva projevilo několik větších i menších změn. Příмым důsledkem rekodifikace je zejména sjednocení dosavadní roztržité právní úpravy licenční smlouvy a smlouvy o dílo. Nutno podotknout, že ačkoliv jsou patrné určité dílčí změny v případě těchto smluvních typů, jejich podstata zůstává zachována. Novinkou je právní úprava smluvního podtypu smlouvy o dílo s nehmotným výsledkem, která v předchozí právní úpravě chyběla.

Důležitou koncepční změnou, která dopadá na oblast autorského smluvního práva nepřímo, je nové pojetí věci v právním smyslu. Nová právní úprava OZ podstatným způsobem rozšířila pojetí věci, když pod tento pojem zahrnula kromě věcí hmotných rovněž věci nehmotné. Ačkoliv většinu předmětů duševního vlastnictví je možné zařadit pod pojem věci nehmotné, autorské dílo pod pojem věci zahrnout nelze, a to s ohledem na jeho úzkou provázanost s osobou autora.

Co se týče obecně smluvních vztahů uzavíraných v oblasti autorského práva, dle mého názoru má podstatný význam především nová právní úprava zásad smluvního práva. Ústřední zásadou nové právní úpravy je zásada autonomie vůle, která prostupuje v mnoha podobách celým OZ. V souvislosti s touto zásadou se nabízí otázka

aplikovatelnosti těch obecných smluvních typů a rovněž smluv inominátních, jejichž aplikovatelnost v oblasti autorského práva dle předchozí právní úpravy nepřicházela v úvahu. Dle mého názoru by tak především s odkazem na tuto zásadu mohlo být dle současné právní úpravy možné například svěřit výkon autorských majetkových práv prostřednictvím smlouvy třetí osobě. Dle mých úvah je možné dopad této zásady směřovat mimo jiné také do oblasti posuzování platnosti a neplatnosti právních jednání a rozlišení absolutní a relativní neplatnosti.

Nová právní úprava zásad smluvního práva, a to především zásada autonomie vůle, by dle mého názoru mohla podstatně ovlivnit smluvní vztahy v oblasti autorského práva. Od účinnosti OZ však neuběhla dostatečně dlouhá doba a v současné době je možné se jen domnívat, jak velká váha bude uvedeným zásadám přisuzována v právní praxi a zejména pak v judikatuře.

Seznam použitých zkratk

Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Listina	usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
AutZ	zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
OZ	zákon č. 89/1990 Sb., občanský zákoník
ObčZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
EU	Evropská unie
ES	Evropské společenství

Seznam použité literatury a pramenů

Monografie, učebnice, komentáře

ČADA, Karel. *Chránit / nechránit, to je otázka: výsledky výzkumu a vývoje, jejich ochrana a komercializace*. 1. vyd. Plzeň: Alevia, 2014.

DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. – *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, str. 34.

ELIÁŠ, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 5. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 308 s. Právnické učebnice (Aleš Čeněk).

HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§1721-2054). Komentář*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2014.

HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, XXV, 2046 s. Velké komentáře.

CHALOUPKOVÁ, H., HOLÝ, P. *Autorský zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012.

KNAP, K. – OPLTOVÁ, M. – KRÍŽ, J. – RŮŽIČKA, M. *Práva k nehmotným statkům*. Praha: CODEX, 1994.

KNAP, K. *Autorský zákon a předpisy související*. Čtvrté podstatně přepracované vydání. Praha: Linde, 1993.

KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří a DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: ASPI, 2005.

KOUKAL, Pavel a NECKÁŘ, Jan. *Autorská práva a práva související v daňových souvislostech*. 1.vydání. Olomouc. ANAG, 2011. Edice právo.

KRÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a spol. *Autorský zákon. Komentář*. 2. aktualizované vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2005.

LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2014.

MATĚJČNÝ, Tomáš. *Kolektivní správa autorských práv*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014.

NOVOTNÝ, Petr. *Nový občanský zákoník.: Smluvní právo*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014, 230 s. Právo pro každého (Grada).

SCHEINPFLUG, K. *Dílo jako objekt původcovského a vlastnického práva*. Právník, 1948, č. 2/3.

ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2006, VIII, 196 s. Právo pro denní praxi.

ŠPINDLER, Karel. *Výkladový slovník z oblasti průmyslového a duševního vlastnictví*. Vyd. 1. Praha: LexisNexis CZ, 2007, 94 s. Slovníky LexisNexis.

ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014.

ŠVESTKA, Jiří a DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné. 5., jubilejní aktualiz. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009.

TELEC, I. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 1994.

TELEC, I., TŮMA, P. *Autorský zákon. Komentář*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2007.

TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví. 2., upr. vyd.* Brno: Doplněk, 2007.

TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, XVIII, 167 s. Beckova edice právní instituty.

Odborné články

ANDRUŠKO, A. Práva k duševnímu vlastnictví ve světle nového občanského zákoníku. In: Jan Kříž a kol., ed. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. UK v Praze, Právnická fakulta, 2013.

BOHÁČEK, M. Obecné otázky nového občanského zákoníku z hlediska práv k duševnímu vlastnictví. In: JAKL, Lad., ed. *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012.

ČÍŽKOVSKÁ, V. *Dílo jako předmět ochrany autorského práva*. In: Aktuální otázky práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního. Sbor. Praha, 1972.

HOLCOVÁ, Irena a KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. Lze podle ustanovení § 1109 a násl. občanského zákoníku nabýt autorskou licenci od neoprávněného? In: KŘÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Vyd. 1. V Praze: Univerzita Karlova, 2014.

TELEC, I. a TŮMA, P. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012.

TELEC, I. *Nový občanský zákoník ve společnosti sítí*. Právní rozhledy 23-24/2012.

TELEC, I.: *Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva*. Bulletin advokacie, 2001.

TŮMA, Pavel: *K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv*. Bulletin advokacie č. 4/2012.

VOJČÍK, Peter. Zmluva o dielo s nehmotným výsledkom vo svetle nového Občianskeho zákonníka Českej republiky, In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012.

Zákony

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

Zákon č. 89/1990 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

Zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon)

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Internetové zdroje

130/15 Novela autorského zákona T: 15.7.2015. *Hospodářská komora České republiky*. Dostupné z: <http://www.komora.cz/pro-podnikani/legislativa-a-normy/pripominkovani-legislativy/nove-materialy-k-pripominkam/130-15-novela-autorskeho-zakona-t-15-7-2015.aspx> (cit. dne 16.8.2015)

Členství ČR v nejvýznamnějších autorskoprávních smlouvách a úmluvách. *Ministerstvo kultury ČR*. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=359> (cit. dne 18.8.2015)

Důvodová zpráva k autorskému zákonu. *Copyright partners*. Dostupné z: http://www.autorskaprava.cz/duvodova_zprava_az.htm (cit. dne 10.7.2015)

Film z hlediska autorského práva – otázky a odpovědi. Bc. Jiří Hrabánek. *epravo.cz*. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/film-z-hlediska-autorskeho-prava-otazky-a-odpovedi-55613.html> (cit. dne 18.8.2015)

Licenční smlouva. Mgr. Marek Martinka. *epravo.cz*. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/licencni-smlouva-95097.html> (cit. dne 8.3.2015)

Obecná část: Právní skutečnosti. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti ČR. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/obecna-cast/zakladni-instituty/pravni-skutecnosti> (cit. dne 16.6.2015)

Právo výkonu autorských majetkových práv k počítačovým programům. *root.cz*. Dostupné z: <http://www.root.cz/specialy/licence/pravo-vykonu-majetkovych-autorskych-prav-k/> (cit. dne 14.8.2015)

Směrnice EU o autorském právu a právech souvisejících s právem autorským. *Ministerstvo kultury ČR*. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/autorske-pravo/evropska-unie-a-autorske-pravo/smernice-eu-o-autorskem-pravu-a-pravech-souvisejicich-s-pravem-autorskym-221466/> (cit. dne 18. 8. 2015)

Smluvní právo: Koncepční změny. *Nový občanský zákoník*. Ministerstvo spravedlnosti ČR. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/smluvni-pravo/koncepcni-zmeny> (cit. dne 29.7.2015, 31.7.2015)

Světová deklarace o duševním vlastnictví: (WIPO/OMPI). *Ministerstvo kultury ČR*. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=394> (cit. dne 22.8.2015)

Abstrakt

Smluvní právo autorské

Tématem diplomové práce je smluvní právo autorské. Hlavním záměrem této práce je popsat nejvýznamnější smluvní typy uzavírané v oblasti autorského práva, jakož i popsat nejvýznamnější změny, které s sebou přinesl zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve vztahu k smluvnímu právu autorskému.

Diplomová práce se skládá z devíti kapitol. První kapitola obsahuje stručný přehled nejdůležitějších pramenů smluvního práva autorského. Druhá kapitola pojednává o autorském právu a o jeho specifikách a rovněž vymezuje i další základní pojmy z oblasti duševního vlastnictví.

Třetí kapitola se zabývá dopady rekodifikace soukromého práva na smluvní právo autorské. Pojednává o konkrétních změnách, které významnou měrou ovlivňují smluvní právo autorské, ať už přímo či nepřímo. Přiblíženy jsou zde mimo jiné změny týkající se licenční smlouvy, smlouvy o dílo s nehmotným výsledkem, nového pojetí věci a úpravy zásad smluvního práva. Čtvrtá kapitola pojednává o specifikách převodu autorských práv, resp. legálním zákazu jejich převodu.

Pátá a šestá kapitola se věnují právní úpravě licenční smlouvy. Pátá kapitola se zabývá obecně pojmem licence a některými druhy licencí. Šestá kapitola se věnuje autorskoprávní licenční smlouvě. Je zde popsán předmět, obsah a subjekty autorskoprávní licenční smlouvy a rovněž její formální a obsahové náležitosti. Dále se tato kapitola věnuje základním formám dispozice s autorskoprávní licenční smlouvou a způsobům zániku licence.

Sedmá kapitola se zabývá smlouvami uzavíranými v rámci kolektivní správy práv a osmá kapitola se věnuje smlouvě o dílo vzhledem k oprávnění k výkonu práva dílo užit. Tuto práci uzavírá kapitola devátá zabývající se možnostmi aplikace obecných smluvních typů zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v oblasti autorského práva.

Abstract

Contractual copyright law

The theme of this dissertation is the contractual copyright law. Its main purpose is to describe the most important contractual types in the area of copyright law and the most important changes that Act No. 89/2012 Coll., Civil Code, brought in relation to contractual copyright law as well.

The thesis consists of nine chapters. The first chapter contains a brief overview of the most important sources of the contractual copyright law. The second chapter is focused on the copyright law and its specifics and also defines other concepts from the area of intellectual property.

The third chapter deals with the impact of recodification of private law on the contractual copyright law. It is about the concrete changes, which influence the contractual copyright law significantly, both directly and indirectly. Besides other things, there are described the changes concerning licence agreement, contract for work, a new conception of a thing and adjustment of principles of the contractual law. The fourth chapter concentrates on the specifics of the transfer of author's right, or the legal prohibition of its transfer respectively.

The fifth and the sixth chapter are about the legal regulation of licence agreement. The fifth chapter describes the term of licence in general and some its types. The sixth chapter is focused on the copyright licence. There is described the subject-matter, the content and the subjects of the copyright licence and also its formal and content elements. Moreover, this chapter deals with the basic forms of disposition with the copyright licence agreement and the ways of the termination of licence.

The seventh chapter concentrates on the contracts concluded within the collective management of copyright. The eighth chapter describes the work for contract considering the right to use work. Finally, the ninth chapter contains the possibilities of the application of the general contractual types of the Act No. 89/2012 Coll., Civil Code, in the area of copyright law.

Klíčová slova/Keywords

Smluvní právo

Contractual Law

Autorské právo

Copyright Law

Licenční smlouva

License Agreement